

Miro Gavran

PARALELNI SVJETOVI

Lica

ADAM , sveučilišni profesor	48
SUZANA , njegova supruga	46
VERA , psihijatrica	47
PETAR , Adamov brat	46
MARTA , njegova supruga	46
KLARA , nepostojeće biće	21
ANA , vječna ljubavnica	37
LADA , udovica	48
LIJEČNIK	45
ROBERT , Adamov kolega	50
TOM , Adamov prijatelj	52
MARKO , Verin bivši muž	50
ANTE , Verin sadašnji partner	49

PRVI ČIN**1. scena****(Lada, Adam)**

Na groblju vidimo Ladu, ženu srednjih godina, kako prilazi jednom grobu noseći cvijeće u ruci. Lada položi cvijeće na grob, potom se prekriže i ostane dulje vrijeme u molitvi. Na drugom kraju groblja pojavljuje se Adam. Promatra Ladu. Ona mu je okrenuta leđima. Lada se ponovno prekriže na kraju molitve i podje prema izlazu iz groblja. Adam joj krene u susret. Kada se nađu na korak jedno od drugoga, Adam joj se obrati.

ADAM: Oprostite ako smetam, ali...

LADA: Recite!

ADAM: Možda mi možete pomoći, treba mi informacija, koliko na ovome groblju košta jedan grob, jedno grobno mjesto?

LADA: Doista ne znam... Moj suprug, moj pokojni suprug, pokopan je u obiteljskoj grobnici, tu su mu i roditelji... Ta grobnica oduvijek je bila njihova... Doista ne znam. Najbolje je da odete do grada, u pogrebno poduzeće, pa da njih pitate.

ADAM: Da, vjerojatno će morati tako učiniti. Oprostite što sam vas uznenirio i odvukao od vaših misli.

LADA: Ne trebate mi se zato ispričavati. Onaj tko me odvuče od mojih misli ne treba mi se ispričavati. Takvome sam ja dužna zahvalu, pogotovo na današnji dan.

ADAM: "Pogotovo na današnji dan"? A što se dogodilo na današnji dan?

LADA: Danas je točno dvije godine otkako je moj suprug... moj pokojni suprug...

Željela sam danas doći ovdje sa sinom i kćerkom, s njihovima... da svi zajedno... Ali, oboje su u poslu. U stvari, kad sam ih sinoć nazvala i zapitala kada se vidimo, shvatila sam da su zbrunjeni – zaboravili su dan očeve smrti. Jednostavno, misli su im drugdje, opsjednuti su poslom, uspjehom, svojim životima.

ADAM: To je prirodno. Mladi moraju tako. Puno sam radio s mladima u Francuskoj... dugih dvadeset godina kao dječji lječnik u Parizu. Uvijek sam volio mlade, iako moja Julianne i ja nismo imali sreću da imamo svoju djecu.

LADA: Ona je ovdje s vama ili...

ADAM: Na žalost, umrla je prije šest mjeseci. Iznenada, neočekivano. Ona je voljela nakon ručka malo odspavati, tek tridesetak minuta. Ja to nikada nisam činio, radije bih uzeo kakvu knjigu i odmorio se uz dobar roman... Postalo mi je čudno kada se nije pojavljivala duga dva sata... Otišao sam u spavaću sobu pozvati je na čaj. Možete misliti kako sam se iznenadio kada sam shvatio da je... Prije toga nije bilo nikakvih znakova bolesti. Bio je to šok za mene.

LADA: Žao mi je.

Šutnja.

ADAM: Nisam više mogao živjeti ni u našem stanu ni u Parizu ni u Francuskoj... Sve me je to gušilo – te uspomene. U svemu sam video nju. U svakom restoranu koji smo posjetili, u svakom parku kojim smo makar jednom prošetali, u svakom predmetu iz našega stana. Ma koliko je volio, shvatio sam da moram pobjeći od toga, od nasrtljivih sjećanja... Pomislio sam da bih ovdje u Rijeci mogao pronaći svoj mir, zato sam vas i upitao znate li kakve su cijene na ovome groblju. Ako se odlučim za ovaj

grad, prenio bih njezine posmrtnе остатке оvdje, da joj bar nedjeljom mogu odnijeti cvijeće na grob. Od njezinih više nitko nije živ, na kraju je imala samo mene, a ja sam imao samo nju... Oprostite što vam dosađujem, ali tako sam... tako bez uporišta. Oprostite.

LADA: Sve je u redu – ne trebate se ispričavati. Svi smo to prošli. Meni je cijela prva godina bila košmarna... Tek posljednjih mjeseci, kao da se vraćam k sebi.

2. scena

(Robert, Suzana)

U prosječnom kabinetu, kakve imaju zagrebački sveučilišni profesori, zatičemo u razgovoru Suzanu i Roberta.

ROBERT: Ako misliš da ti na bilo koji način mogu pomoći, samo reci.

SUZANA: Ne mogu vjerovati da mi se sve ovo događa. Ne mogu spavati, ne mogu raditi. Sva sam u iščekivanju vijesti o njemu.

ROBERT: Nekako slutim i vjerujem da će sve biti dobro... da će se sve dobro rasplesti i da će ovo vrlo brzo postati tek ružan san.

SUZANA: I ja se nadam, i ja to želim. Ali ne mogu se osloboditi ružnih slutnji i neželjenih misli. Nije dovoljno željeti... čovjek treba neku potvrdu da te njegove želje nisu bez osnove. A ja se nemam za što uhvatiti. Prošlo je već dvadeset dana, a ja nemam ni jedne vijesti o njemu.

ROBERT: Što kažu na policiji?

SUZANA: Uvijek isto: "Poduzimamo sve što je u našoj moći, ne morate nas zvati, imamo vaš broj, čim nešto doznamo, nazvat ćemo vas..." Samo da je živ.

ROBERT: Ma, sigurno je i živ i... zdrav.

SUZANA: A zašto se onda ne javlja?

ROBERT: Javit će se, polako...

Šutnja.

ROBERT: Vidiš... za razliku od moga stola, kod njega je sve uredno složeno. Uvijek je bio tako pedantan, marljiv, odgovoran. Najpedantniji profesor na Ekonomskom fakultetu, sređenih misli i jasnih namjera. Uvijek je znao što hoće i kako to ostvariti...

Tražiš li nešto konkretno ili samo želiš vidjeti njegove papire, jesu li na mjestu?

SUZANA: Inspektor koji vodi cijeli slučaj sumnja da postoji nešto vezano uz moga muža, nešto što je ostalo meni skriveno. Traži bilo kakav trag. Čak mi je otvoreno rekao da ne smije isključiti ni mogućnost da je otišao s nekom ženom, s nekom koja mu je možda...

ROBERT: Doista bezobrazno od njega.

SUZANA: Došlo mi je da mu opalim pljusku. Vidjela sam da želi prekopavati po našoj intimi, a opet razumijem da čovjeku treba bilo kakav trag, bilo kakvo razumno objašnjenje što je s njim. Čak mi je nekoliko puta pokazao snimku pljačke banke. Neposredno prije nego što su pljačkaši utrčali u banku, Adam je bio na šalteru, podigao je pet tisuća eura, jer smo trebali uplatiti polog za novi auto. I tek što je spremio novac u unutarnji džep kaputa – utrčala su tri naoružana maskirana tipa s pištoljima u rukama. Možeš misliti kako ga je to uplašilo, kakav je to stres bio za njega. Takvo što nikada nije doživio. Usred pljačke, u jednom trenutku, on se onesvijestio. Moguće je da je pritom ozlijedio glavu, moguće. Iako se po snimci to ne

bi reklo. Jednostavno je izgubio svijest i pao. Cijela ta pljačka trajala je nepune četiri minute. Kada su pljačkaši izišli iz banke s pljenom, moglo se vidjeti kako se Adam diže s poda i nesigurno koračajući izlazi iz banke. I više ništa o njemu nisam čula... Kako je to već običaj kod nas, o pljačkašima policija nije saznala baš ništa. A u novinama, u crnoj kronici su, u dva navrata spominjući pljačku, spomenuli i nestanak moga muža na takav način da neupućen čitatelj može pomisliti kako i on ima veze s tom pljačkom. Užas!

ROBERT: Ma daj, tko bi to dvoje mogao povezati?

SUZANA: Čak su me i susjedi nakon toga počeli drukčije gledati. Cijeli smo život i on i ja gradili svoje ime u ovome gradu, radili na svojoj karijeri i ugledu, a onda ovako – povlače mi ga po crnoj kronici kao zadnjeg kriminalca.

ROBERT: Pretjeruješ. Nitko više ne uzima ozbiljno to što pišu naše novine. Samo gledaju kako podići nakladu i uvećati zaradu.

SUZANA: Možeš misliti kako je meni doći na Pravni fakultet i držati predavanje pred studentima otkako se to pojavilo u novinama.

ROBERT: Dobro, na što se uopće sumnja?

SUZANA: Policijski inspektor sumnja na sve, dok liječnik misli da je Adam u trenutku kada su pljačkaši utrčali u banku doživio snažan šok, snažan stres. Ne isključuje ni ozljedu glave kada se onesvijestio. Uglavnom, sumnja na mogućnost da je nakon toga izgubio dodir s realnošću i da mu sada treba medicinska ili psihološka pomoć. Ili i jedna i druga. A inspektor mi postavlja pitanja u stilu: "Je li se možda u posljednje vrijeme češće družio s nekom osobom ženskog spola?" Ili: "Je li imao kakve neostvarene financijske želje i ambicije za koje mu je trebala veća suma novca do koje nije mogao doći na uobičajen i legalan način?"

ROBERT: Strašno!

SUZANA: Čuj, je li stvarno pred tobom spominjao kakvu ženu, neku s kojom se viđao?

ROBERT: Ma daj, Suzana, što ti je, pa znaš da on ne bi ni u snu...

SUZANA: Ovo te ne pitam kao ljubomorna, posesivna žena, ovo te pitam samo iz želje da dođem do bilo kakva traga koji bi mogao pomoći u istrazi.

ROBERT: Ti znaš da je on cijelog života vezan uz tebe i uz svoju karijeru i da ga nikada nije zanimalo ništa drugo.

SUZANA: Govoriš iskreno?

ROBERT: Najiskrenije. Neću reći da on nije imao drugu zato što je tebe jako volio – on nije imao drugu jednostavno zato što nije tip muškarca koji bi mogao imati drugu.

On je uvijek bio toliko okrenut karijeri i uspjehu da bi ljubavnica za takva čovjeka značila nepotrebno rasipanje snage i koncentracije. Njemu su ovaj posao i uspjeh uvijek bili onaj adrenalin koji drugim muškarcima pružaju ljubavnice ili vratolomni sportovi.

SUZANA: Tješiš me?

ROBERT: Ne. Govorim istinu. Da se oko njega motala kakva žena, ja bih to prvi znao i primijetio. Dijelimo isti kabinet, poznajemo se još od studija, toliko često smo zajedno pa mi sigurno ne bi promaklo da se u njegovu životu pojavila druga.

SUZANA: Jesi li ti u posljednje vrijeme primijetio nešto neobično u njegovu ponašanju, nešto što bi moglo pomoći u istrazi?

ROBERT: Ništa, baš ništa.

3. scena

(Vera, Marko)

Vera je sama u dnevnom boravku. Gleda televizijski dokumentarac o afričkim životinjama. Zvono na vratima. Vera se diže s trosjeda, isključuje televizor i odlazi otvoriti vrata. Trenutak potom vraća se u sobu zajedno s Markom.

VERA: Otkud ti?

MARKO: Šetao sam gradom i odjednom se zatekao u tvojoj ulici pa poželio da ti se javim. Da vidim kako si.

VERA: Šetao si gradom?

MARKO: Da, šetao sam.

VERA: U devet na večer?

MARKO: Još nije devet.

VERA: Nikada prije nisi bez cilja šetao noću. Nikada ništa nisi radio bez cilja, bez osobnog interesa.

MARKO: U posljednje vrijeme volim prošetati nakon večere. Ljudi se mijenjaju.

VERA: Ljudi možda.

Šutnja.

VERA: Što želiš?

MARKO: U kom smislu?

VERA: Što želiš od mene? Zašto si mi došao ovako iznenada? Šest godina nisi bio u ovome stanu. Nadala sam se da nikad više nećeš ni biti.

MARKO: Došao sam vidjeti kako si.

VERA: Nikada te prije nije zanimalo kako sam. Tebe je uvijek zanimalo samo kako si ti. Kako ugoditi sebi.

MARKO: Ne možeš tako... Došao sam malo popričati s tobom jer želim popričati s tobom. Zar to nije logično i razumljivo?

VERA: Ne, nije ni logično ni razumljivo. Imaš svoju mladu ženu, imaš petogodišnjeg sina pa pričaj s njima, a mene ostavi na miru. Mi smo jedno drugome odavno sve rekli.

MARKO: Uvijek mi je bilo lijepo s tobom pričati, civilizirani ljudi nikada ne odbijaju razgovor.

VERA: Civilizirani ljudi ne ulaze u tuđe stanove bez najave, bez poziva. A tebe nitko nije zvao niti si mi se telefonski najavio. Uostalom, mogao je ovdje biti Ante.

MARKO: Ante je ovoga tjedna u Mađarskoj s glavnim ravnateljem. Dogovaraju s Mađarima sljedeću turističku sezonu.

VERA: Svejedno, ovaj tvoj dolazak je nepristojan, suvišan, irritantan.

MARKO: Još uvijek se ponašaš kao povrijeđena žena.

VERA: Ja i jesam povrijeđena žena, a ti si posljednja osoba na ovome svijetu s kojom bih trebala gubiti vrijeme.

MARKO: Ne moraš biti tako gruba prema meni. Znam da sam svojedobno zasluzio tvoju grubost, ali sada, nakon toliko vremena, mislim da možemo biti prijatelji.

VERA: Meni ne treba tvoje prijateljstvo. Bio si odvratan kao muž, sumnjam da možeš biti bolji kao prijatelj.

MARKO: Zar ne shvaćaš da sa svakom ružnom rečenicom koju mi upućuješ samo pokazuješ da ti je još uvijek stalo do mene? Iskreno govoreći, drago mi je da ti je još uvijek stalo do mene, jer je i meni još uvijek stalo do tebe.

VERA: Ne seri više i idi van!

MARKO: Vera, molim te!

VERA: Poštedi me svoga društva. Pusti me na miru, čovječe, gadiš mi se.

Šutnja.

MARKO: Vera, dopusti mi da ti kažem... Imam potrebu s tobom razgovarati, imam ti potrebu reći stvari koje ti nikada prije nisam rekao. Ne budi gruba prema meni, nisam došao ovdje s namjerom da te povrijedim, došao sam s istinskom željom da ti kažem nekoliko iskrenih riječi, da te vidim i da čujem kako si, jer me doista zanima kako si. Istinski mi je stalo do ovoga razgovora. Mislim da mi možeš posvetiti nekoliko minuta bez obzira zaslužujem li to ili ne zaslužujem, bez obzira na sve.

Šutnja.

VERA: Dobro, što mi to želiš reći?

MARKO: Želim ti reći da sam te uvihek cijenio, želim ti reći da mi je stalo do tvoje sreće, da često mislim na naše razgovore, ti si još uvihek u mojoj svijesti kao nekada. Ja si, jednostavno, ne mogu pomoći, ti si u mojim mislima. Glupo je da se bar ponekad ne čujemo telefonom i popričamo... Mi smo ipak proživjeli petnaest godina zajedno i ja...

VERA: I ti si nakon svega toga našao ljubavnicu kojoj si napravio dijete i oženio je.

MARKO: Oprosti, ali tu je bilo i tvoje krivnje.

VERA: Moje krivnje?! Ma nemoj?! A gdje je tu bila moja krivnja?

MARKO: Toliko si bila opsjednuta svojom karijerom – otišla si na specijalizaciju u Njemačku, a mene si ostavila u Zagrebu. Molio sam te da to ne činiš, da je to loše za našu vezu. Nisi me htjela ni čuti. Za mene si rezervirala jedan vikend mjesечно i onda si se čudila kada sam ja nakon godinu dana takva života našao ljubavnicu.

VERA: Mogao si poći sa mnom u Njemačku, pronašla sam ti posao.

MARKO: Posao izvan moje struke. Hvala ti lijepo za takav posao. Bila si sebična i ja sam uzvratio svojom sebičnošću. Ne mislim da sam bio puno gori prema tebi nego ti prema meni.

VERA: Povrijedio si me.

MARKO: I ti si mene povrijedila time što si mislila samo na svoju karijeru, time što si spakirala kovčege i samo rekla: "Ja sljedećega tjedna putujem u Njemačku." Tu nije bilo razgovora, dogovora, dijaloga. Uopće se nisi zapitala što ja mislim, što ja osjećam. Tebi to, u tom trenutku, uopće nije bilo važno. A po drugi put si me povrijedila kad si prije tri godine otpočela vezu s Antom, s mojim najboljim prijateljem s posla. Namjerno si prohodala s njime samo da mene povrijediš.

VERA: Glupost! Ante je meni pristupio, kao ženi, nisam ja njega zavodila. On je meni drag kao muškarac i kao čovjek i to nema nikakve veze s tobom. Nakon što ga je žena ostavila, čovjek je bio slobodan. Ne vidim gdje je tu bio problem.

MARKO: Od moga najboljeg prijatelja napravila si moga suparnika. Znala si da će me to povrijediti, čak i na poslu... Ante i ja... Sigurno ti je rekao da su u firmi odlučili pokrenuti podružnicu u Irskoj. I generalni i većina iz upravnog odbora su za to da ja idem ondje za ravnatelja. To je već bila gotova stvar, a sad je odjednom i Ante zainteresiran za to, i on se gura, i on to želi i sam sebe stavlja u poziciju mojega suparnika, iako je svima jasno da su moji izgledi dvostruko veći od njegovih i da ću sigurno ja biti taj koji će...

VERA: Čekaj! Oprosti! Nisi valjda zbog toga došao razgovarati sa mnom?!

Šutnja.

MARKO: Ne, nisam.

VERA: Nego? Pa ja ni ne znam da je u igri ta Irska i da je Ante zainteresiran za to mjesto.

Dulja šutnja.

MARKO: Slutio sam to. Vidiš, trebala si to znati. Trebala si to znati, ako ni zbog čega drugoga, a onda zbog toga da on tebi ne učini ono što si ti učinila meni.

VERA: Što želiš reći?

MARKO: Da ti jednoga jutra ne kaže: "Ja sutra idem u Irsku", i pritom te uopće ne upita slažeš li se s time.

VERA: Čuj, mislim da ti nemaš pravo pričati o njemu na taj način, pogotovo ne sa mnom. On je bolji čovjek i od tebe i od mene. A usto – odvratna mi je i sama pomisao da mene želiš upotrijebiti u ostvarivanju svojih poslovnih planova, i to na način da onemogućim čovjeka s kojim sam u vezi, čovjeka kojeg volim. U tome ti zaista ne namjeravam pomagati. A sada te molim, otid!

MARKO: Nisam zbog toga došao.

VERA: Nego?

MARKO: Htio bih s tobom samo razgovarati, htio bih ponovno biti tvoj prijatelj i ništa više. Bez ikakvih skrivenih namjera.

VERA: Bez ikakvih skrivenih namjera?

MARKO: Bez ikakvih.

VERA: A tvoja žena, tvoje dijete, kako su oni?

MARKO: Dobro su.

VERA: Doista su dobro?

MARKO: Jesu.

VERA: Sretan si s njom?

MARKO: Jesam.

Šutnja.

VERA: Slušaj, tvoja majka jučer me nazvala i rekla mi da te žena izbacila iz stana.

Ima drugoga. Već pet dana živiš u hotelu, odbačen, suvišan, bez uporišta. Zato si se sjetio mene. Sada bi rado sa mnom obnavljaо prijateljstvo, ne bi li se ponovno vratio u moj život, u moj stan. Oprosti, ali ne želim s tobom imati nikakva posla, baš nikakva.

Šutnja.

MARKO: Razumijem tvoju ljutnju, doista je razumijem. Ne očekujem da u jednom danu pređeš preko svega što je bilo, ali... htio sam ti samo reći da često mislim na tebe, na nas dvoje od nekada. Žao mi je zbog svega što je bilo i htio sam te upitati... mogu li samo jednu večer, ili dvije, ovdje prenoćiti, dok se ne snađem, čisto prijateljski?

VERA: Čovječe, odvratan si! Ti doista nisi normalan. Molim te, izidi iz ovoga stana i ne kvari mi ovu večer i mišljenje o tebi. Nekada sam te doživljavala kao velikog pokvarenjaka, dostojna uvažavanja, a sada se pretvaraš u sitnog bijednika koji moli milostinju. Zaustavi se – nemoj padati niže od ovoga.

4. scena

(Marta, Klara)

Marta kao pri nekom obredu pali svijeće i postavlja ih u krug. Sve to prati glazba puna nejasne slutnje. Marta zastane i kao da nekoga iščekuje. Napokon, u dubini prostorije pojavljuje se djevojka Klara.

MARTA: Napokon. Već sam se bojala da nećeš doći.

KLARA: Uvijek dođem kada me pozoveš. Nikada te nisam odbila.

MARTA: Zahvalna sam ti zbog toga.

KLARA: Zašto? Znaš i sama da nemam izbora. Tebi ne mogu reći "ne". Iako često to poželim.

Šutnja.

KLARA: Gdje je on?

MARTA: Na službenoj večeri. Bar mi je tako rekao.

KLARA: Sumnjaš u njegove riječi?

MARTA: Sve više. Vjerojatno ima drugu.

KLARA: Zašto ne porazgovaraš s njim o tome?

MARTA: Čemu? On ima drugu, ja imam tebe. On ima svoj život, ja svoj.

KLARA: Zar je to brak kakav si nekada željela?

MARTA: A zar imam izbora?

KLARA: Čovjek uvijek ima izbora ako to želi.

MARTA: Nije sve tako jednostavno kao što misliš. Ne znaš uopće kako život može izgledati složeno i zapetljano.

KLARA: Ne čini li ti se odveć grubim meni reći da ne znam što je to život?

MARTA: Oprosti, nisam htjela.

KLARA: On će se ljutiti kad sazna da sam bila ovdje.

MARTA: Navikla sam na to.

KLARA: Opet ćete se svađati zbog mene?

MARTA: Tu ne mogu ništa promijeniti.

KLARA: On misli da ga ti namjerno izazivaš svaki put kada me pozoveš k sebi.

MARTA: Da – njega iritira svaka pomisao na naše druženje, na našu bliskost. Ne mogu mu to zamjeriti.

KLARA: Svaki put kada me pozoveš, to je kao da mu kopaš po živoj rani.

MARTA: Po svojim živim ranama kopam još dublje i snažnije nego po njegovim.

KLARA: Zašto me onda pozivaš?

MARTA: Zašto postavljaš suvišna pitanja – ne radimo uvijek u životu ono što racionalno smatramo dobrim. Često radimo ono što moramo uraditi, a da to nismo u stanju objasniti ni sebi ni drugima. Uostalom, on zna koliko smo nas dvije bliske.

Šutnja.

KLARA: Zašto si me danas pozvala?

MARTA: Potrebna mi je tvoja blizina.

KLARA: Samo to ili...

MARTA: Znaš da ni s kim ne mogu razgovarati iskreno osim s tobom.

KLARA: Nisi li ikada pomislila da smo nas dvije jedna drugoj rekle baš sve što smo imale za reći?

MARTA: Čak i da je to istina, bilo bi mi drago da me i dalje posjećuješ.

KLARA: Ne razumijem te.

MARTA: Ljudi ne razgovaraju jedni s drugima zato što si imaju nešto važno ili novo za reći, ljudi razgovaraju iz potrebe da se otmu zagrljaju nepodnošljive šutnje. S tobom bih mogla razgovarati satima, mjesecima, godinama. I nikada mi ne bi bilo

dosta. Toliko sam puta u životu pomislila da bi moj život bio drugčiji da sam od početka mogla s tobom razgovarati, da smo imale priliku i ti i ja...

KLARA: Prestani! Molim te, prestani! Dojadilo mi je više slušati o tome što smo sve nas dvije propustile u prošlosti.

MARTA: Oprosti mi!

KLARA: Pametni ljudi znaju da se prošlost ne može izmijeniti. Uz puno napora možda mogu pripremiti malo bolju budućnost i to je sve što trebaju pokušavati.

MARTA: Ali, ja ne mogu drugo nego... Ta bol, ta praznina, ta pomisao na ono što sam učinila, to me tako izjeda, tako peče, poput žeravice. Ja ne znam što s tim, ja ne znam što sa sobom, a ti mi tu pričaš o budućnosti koja me uopće ne zanima.

KLARA: Ti imaš muža, ti imaš sina.

MARTA: S mužem mi više nikada u životu neće biti kao na početku, jer je i on kriv... možda i više nego ja. A i sinu sam postala naporna i suvišna otkako je otišao na studij u Beč. Mogao je studirati u Zagrebu, ali osjećam da je na svaki način želio studirati u nekom drugom gradu, samo da pobegne od majke i oca koji se sve češće svađaju. I on je primijetio da s nama nešto nije u redu, da naš brak nije poput drugih brakova. Na elegantan način pobegao je od nas, od mene... Ti si posljednja osoba na ovome svijetu s kojom mogu pričati o svemu tome, a eto, i ti me danas pitaš nismo li sve rekle jedna drugoj. Bar me ti nemoj odbaciti. Ti znaš što znači biti odbačen, ti znaš koliko to može boljeti.

KLARA: Znaš što mi se najmanje sviđa kod tebe?

MARTA: Što?

KLARA: To što si prepuna tog ljigavog samosažaljenja, to što stalno prekopavaš po svojoj jadnoj utrobi i što uživaš u toj mazohističkoj боли koju samoj sebi zadaješ.

Šutnja.

MARTA: Varaš se ako misliš da u tome uživam.

KLARA: Zašto onda to činiš?

MARTA: Nemoguće je sve objasniti. A najteže je objasniti upravo najvažnije stvari koje činimo sebi i drugima.

5. scena

(Adam, Lada)

Adam i Lada u njezinu stanu završavaju s večerom. Adam podiže čašu.

ADAM: Dopustite mi da nazdravim vrhunskoj kuharici. Uživao sam u svakom zalogaju.

LADA: Zahvaljujem na komplimentima, ali mislim da pretjerujete. Mislim da sam solidna kuharica, ali sam daleko od vrhunske, pogotovo danas kada mi je zagorjelo pečenje.

ADAM: Ne, nije zagorjelo, ja baš volim kad je malo reš pečeno. Bilo je vrhunski. Hvala vam od srca i za vaše društvo i za predivan objed.

LADA: I ja sam uživala prekučer s vama u restoranu... vjerovali ili ne, u protekle dvije godine ni jedan jedini put nisam izišla u restoran s nekim, s bilo kim. Bojala sam se da bi me to podsjetilo... A u stvari, treba živjeti dalje... treba... Nadam se da me shvaćate?

ADAM: Svakako.

Šutnja.

LADA: Hoćete da sad donesem kolače ili malo kasnije?

ADAM: Zar ste i kolače ispekli?

LADA: Jesam. Tri vrste.

ADAM: Istinski sam dirnut... Niste se trebali toliko truditi.

LADA: Zašto ne, danas je subota. Slobodan dan. Znate, nekada sam voljela kuhati i mužu i djeci, a onda kad sam ostala sama... ne znam kako da kažem... potpuno je drugčije kad kuhatе sebi od toga kad kuhatе drugima.

ADAM: Razumijem vas.

Šutnja.

ADAM: Eto, poznajemo se tek tjedan dana, a kao da se znamo već mjesecima. Toliko zajedničkih tema imamo za razgovor, toliko toga doživljavamo na sličan način.

LADA: Iskreno govoreći, više sam vremena provela u proteklom tjednu razgovarajući s vama nego što sam u cijeloj godini sa svojom djecom.

ADAM: Upravo zbog tih razgovora, ja sam sa Julianne uživao u svakom vikendu. Bez obzira ostali doma ili otišli u prirodu u šetnju, znali smo satima razgovarati i nikada nam nije bilo dosta razgovora, uvijek smo imali bezbroj tema... To je bila istinska bliskost. Ponekad pomislim da bi muževi i žene trebali biti ljubomorniji na razgovore koje njihovi partneri vode s drugim osobama nego na fizičku intimnost.

LADA: Shvaćam što želite reći. Ja sam poštovala svoga muža i među nama nikada nije bilo teških riječi, možda tek pokoja beznačajna svađa, kako je to uobičajeno u braku. Uvijek bismo se o svemu dogovorili bez poteškoća, i o odgoju djece i o životnim planovima... Moram priznati da je bio pozitivan čovjek, ali nikada nismo razgovarali tako kao vi i Julianne. Kako da kažem, on nije bio sklon nepotrebnom

trošenju rečenica. Znao se povući u šutnju, a ja sam u tim trenucima osjećala da se udaljava od mene. Znam da to nije bilo namjerno, jednostavno je u tome bio drukčiji od mene, a ja sam žudjela za razgovorom, za prožimanjem koje bi nekom drugom sa strane nalikovalo ispraznom brbljanju. Njegovi životni interesi bili su drukčiji od mojih – nije volio čitati knjige, nije volio ići ni u kino ni u kazalište... Kad sam vas, dan nakon susreta na groblju, vidjela kako u gradskoj knjižnici prelistavate i odabirete knjige, sve mi je bilo jasno. Kao da sam vas poznavala otprije.

ADAM: Uz knjigu sam se uvijek najbolje opuštao. Kad vam dnevno kroz ambulantu prođe tridesetak pacijenata, onda vas nakon toga najbolje može umiriti dobar povijesni roman čija radnja nema nikakve veze s našim prostorom i našim vremenom. Za Julianne je najbolji francuski pisac bio Balzac, a za mene Victor Hugo. Znali smo satima pričati o njima dvojici i o njihovim romanima.

LADA: A vidite, moj pokojni često je znao reći... Ma, neću više s prošlošću.

ADAM: Samo recite.

LADA: Ne! Bolje je da pričamo o sadašnjosti, o budućnosti... Eto, još mi niste rekli namjeravate li ovdje ostati zastalno ili...

ADAM: Nisam još donio konačnu odluku. Sviđa mi se ovaj grad... Ali to je odviše važno da bi čovjek donio odluku nakon samo nekoliko dana...

LADA: Razumijem vas.

ADAM: Volim što je na moru, volim što nije prevelik. Sviđa mi se mediteranska hrana. Jedino što prije kupnje stana moram sebi odgovoriti na pitanje zašto baš ovaj grad, a ne neki drugi. Moram si odgovoriti na pitanje što to ima u ovom gradu, a što ne mogu pronaći ni u jednome drugome.

LADA: Teško pitanje.

ADAM: Možda već slutim odgovor na njega.

LADA: Što je to što postoji samo u ovome gradu, a što nema ni u jednome drugome?

Dugotrajna šutnja.

ADAM: Samo u ovome gradu mogu voditi duge predivne razgovore s vama, jer vi živite samo u ovome gradu.

6. scena

(Marta, Petar)

Marta je sama u dnevnom boravku, čisti ostatke svijeća koje su dogorjele. U sobu ulazi Petar.

PETAR: Dobra večer.

MARTA: Bog.

Petar se obazre po sobi, kao da mu je nešto sumnjivo.

PETAR: Imala si goste?

MARTA: Imala sam.

PETAR: Tko je bio?

MARTA: Klara.

PETAR: Klara?!

MARTA: Da, Klara.

PETAR: Znaš da to ne volim. Zar nije vrijeme da prekineš s njom i sa svim tim. Dosta mi je i nje i njezina imena. Molio sam te da više nikada ne izgovoriš to ime.

MARTA: To ime smo i ti i ja smatrali najljepšim mogućim na svijetu. Sviđalo se jednako toliko tebi koliko i meni. Da je ti nisi zamrzio, ona bi bila u tvome srcu koliko i u mojem. Ona je moja jedina prijateljica i ja...

PETAR: Daj, prestani!

Šutnja.

PETAR: Imao sam tako težak dan. Na poslu su me iscijedili kao nikada. O bratu još uvijek ništa ne znam. Strašno! A ti tu opet pozivaš u goste svoju jedinu prijateljicu.

MARTA: Znaš da ne mogu više bez nje. Kad je nema, tako mi nedostaje. Ne ljuti se na mene, ja ne mogu protiv sebe.

PETAR: A ja?! Pitaš li se ti ponekad o tome što ja mislim i osjećam, kako je meni?

MARTA: Ti si bio taj koji je odlučio protjerati Klaru iz naših života. Da te tada nisam poslušala, danas bi sve bilo drugčije.

PETAR: Tada si se složila sa mnom, s mojim stavovima – to je bio tek moj prijedlog, a odluka je bila zajednička.

MARTA: To je bio tvoj zahtjev. Da sam se tada odlučila za nju, to bi nas udaljilo zauvijek, slutila sam to. Nisam imala izbora.

PETAR: I, što sad? Zar se treba gristi i izjedati do kraja života? Mislio sam da je to davno završena priča i da u tom “prekidu” neće biti ničega što bi ostavilo bilo kakvu posljedicu na naš odnos, na nas dvoje... Kad sam bio uvjeren da si je zaboravila i preboljela na način na koji sam je i ja zaboravio, ti si je počela pozivati u trenucima kada ja nisam u kući, ti si intenzivirala svoje druženje s njom – prekinula si sve veze sa svim prijateljicama. Zar je moguće da si toliko njome opsjednuta da ti ja više ništa ne značim, a ni svi drugi ljudi koji su bili dijelom tvoga života?

MARTA: Govoriš kao da sam ja kriva zbog svojih osjećaja. Kao da itko na ovome svijetu može kontrolirati svoje srce... kao da je meni lako kada se nađem oči u oči s njom. I još nakon toga svaki put moram slušati kako si ljut na mene zbog bliskosti koju osjećam prema njoj. Ali da znaš, ni po koju cijenu neću dopustiti da je po drugi put istjeraš iz moga života. Ja nikome više neću dopustiti da je odvoji od mene. Nikome, nipošto!

PETAR: Zar ni po cijenu da zbog toga mene izgubiš?

MARTA: Ni po cijenu da tebe izgubim.

7. scena

(Liječnik, Suzana, kasnije Vera)

U liječničku ordinaciju ulaze liječnik, Suzana i Petar.

SUZANA: To je grozno, nije me prepoznao! Svoju ženu nije prepoznao!

PETAR: Ni mene nije prepoznao.

LIJEČNIK: Izvolite sjesti.

SUZANA: Kao da me prvi put vidi u životu.

PETAR: Protrnuo sam od onog njegovog pogleda. Gledao je kroz mene.

LIJEČNIK: Rekao sam vam kako je bolje da ne ulazite u njegovu sobu.

PETAR: Ali, ja sam mu brat.

LIJEČNIK: Baš zato.

PETAR: Ne shvaćam.

LIJEČNIK: Psihijatrica je zahtjevala da nema kontakte ni s kim prije nego ga ona pripremi.

PETAR: To i nije bio pravi kontakt – brže smo izišli iz njegove sobe nego što smo u nju ušli. Odmah mi je postalo jasno da u nama vidi strance.

SUZANA: Ja sam mu ipak žena, ja valjda imam prava koja mi po zakonu pripadaju...

LIJEČNIK: Ne radi se o vašim pravima, nego o onome što je za njega dobro.

PETAR: Glavno da je živ.

SUZANA: Da, samo... kad pomislim na to da je doslovce pobjegao od mene.

LIJEČNIK: Ne možete to tako gledati – nakon svega što se dogodilo, on više nije bio on. On je doživio takav šok – mi smo obavili i EKG i CT glave, isključena je bilo kakva fizička ozljeda mozga. Zato smo u cijelu priču uveli psihijatricu. Ona je divna osoba i odličan stručnjak. Ja mu, na žalost, ne mogu pomoći ni na koji način, a može li ona, to ćemo tek vidjeti.

PETAR: Ali, zar nije došlo do udarca glavom o pod, kad je pao u nesvijest?

LIJEČNIK: Nije. I ja sam sumnjaо na neurološku amneziju. S tim sam se u životu susretao nekoliko puta, ali kod njega nema tih simptoma – nema ni dezorientacije ni halucinacija ni epileptičkih napadaja, nema ni lingvističkih teškoća. Nalazi su mu uredni, sjajni. Da je došlo do oštećenja, vidjelo bi se na CT-u.

U sobu ulazi Vera.

VERA: Bog!

LIJEČNIK: Bog!

VERA: Tek što sam otišla u kantinu, ti si me prevario. Čujem od glavne sestre da si vodio obitelj kod moga pacijenta, a znaš da se nismo tako dogovorili.

LIJEČNIK: Oprosti, ljudi su inzistirali. Ovdje su supruga i brat. A ovo je naša psihijatrica Vera.

Suzana pruži ruku Veri.

SUZANA: Suzana.

VERA: Vera.

Petar pruži ruku Veri.

PETAR: Ja sam Petar.

VERA: Drago mi je.

LIJEČNIK: Nije ih prepoznao.

VERA: To sam i slutila.

SUZANA: Za mene je to bio takav šok!

VERA: Za njega je mogao biti još i veći, zato nisam željela da dođe do naglog susreta, jer nagla konfrontacija pacijenta sa sjećanjima od kojih se on disocirao može dovesti do njegove retraumatizacije, odnosno do još jače traume. Zato moramo izbjegavati bilo kakvu naglu akciju, da ga ne bismo ponovno uzdrmali.

PETAR: Mislim da smo nas dvoje bili zbumjeniji od moga brata. Gledao je kroz nas kao da nas prvi put vidi. Nismo ga ni pokušali uvjeriti u to tko smo.

VERA: I bolje da niste. Ne treba žuriti s njegovim povratkom u stvarnost od koje je pobjegao.

SUZANA: Pobjegao?! Ta žena iz Rijeke koja ga je prijavila policiji... doktor kaže da je njoj rekao da se zove Boris, da je živio u Francuskoj, da mu je supruga umrla prije pola godine. Zašto je to sve izmišljao?

VERA: Ništa on nije "izmišljao". On je uvjeren da je istina sve što je rekao. On je jednostavno preuzeo drugi identitet.

SUZANA: Preuzeo drugi identitet?

VERA: Točno, upravo tako. Koliko sam mogla vidjeti, on nema nikakvih dodirnih točaka sa svojom stvarnom biografijom. Ondje u banci, on je sve izbrisao, otišao iz Zagreba u Rijeku i preuzeo drugi identitet. On doista ne zna tko ste vas dvoje jer ne egzistirate u njegovu novom životu. On je uvjeren da je proteklih dvadeset godina proveo u Francuskoj, da mu je nedavno umrla žena i da je ona gospođa iz Rijeke, s kojom se počeo družiti, prva osoba koja ima razumijevanja za njega. To što ga je ona prijavila policiji kad mu je vidjela fotografiju u novinama, to ga je jako pogodilo.

SUZANA: Hvala Bogu da sam ponovila oglas u svim dnevnim novinama.

PETAR: Znači, vaša je dijagnoza amnezija ili kako se to već zove?

VERA: Ne tražite od mene da sada izlazim s konačnom dijagnozom. Na specijalizaciji u Njemačkoj susretala sam se s različitim vrstama amnezije, ne možete ni zamisliti koliko različitih amnezija postoji i koliko je teško biti siguran u to o kojoj se od njih radi. Stoga mi treba još vremena, moram s njim uspostaviti kontakt, moram postupno ući u njegovu svijest. Priznat ću vam da ovakvog pacijenta u Hrvatskoj još nisam imala. Moja je prepostavka da se kod njega radi o disocijativnoj fugi.

SUZANA: Što je to?

VERA: Rijetka vrsta amnezije. Na latinskom “disocijacija” znači razdvajanje, a “fuga” znači bijeg.

SUZANA: Znam dobro latinski, predajem na Pravnom fakusu.

VERA: Tim bolje, lakše ćete shvatiti o čemu vam sada govorim. Dakle: disocijativna fuga znači bijeg od osobnog identiteta povezan s naglim, neočekivanim putovanjem. Fuga se pojavljuje u ekstremnim situacijama kao što su ratovi, elementarne nepogode, snažni stresovi. Čovjek jednostavno, da bi se spasio od tog, za njega presnažnog

doživljaja, zna preuzeti novi identitet, otići na put u neki drugi grad pa se mjesec ili dva predstavljati da je netko drugi. On pritom doista vjeruje da je taj netko drugi. Takav pacijent nema biografskog pamćenja – zna voziti auto, zna pisati, ali pojma nema o tome da je imao susjeda, ženu, roditelje.

PETAR: To je strašno. Nema goreg od toga.

VERA: Ima – samoubojstvo. Fuga pacijenta spašava od situacija koje ga nadilaze, od potpunoga emotivnog sloma, od samoubojstva, od očaja s kojim nije u stanju nositi se. To može trajati nekoliko dana, ali i nekoliko mjeseci. A oporavak je uglavnom polagan i spontan.

SUZANA: Znači, sve bi moglo biti dobro?

VERA: Ne znam. Problem je u tome što fuga zna biti recidivirajuća, kao i mnoge druge vrste amnezije. A u rijetkom slučajevima pacijent zna razviti multipliosobnost.

PETAR: Što je pak to?

VERA: Preuzimanje većeg broja karaktera. U Rijeci je bio povratnik iz Francuske, sutra može otići u Osijek i umisliti da je trgovački putnik, u Varaždinu se može predstavljati kao javni bilježnik.

LIJEČNIK: Stvarno komplikirano.

VERA: I te kako.

SUZANA: I, što nam je činiti?

VERA: Za početak bi bilo dobro da mi vi i pacijentov brat date što više podataka o njemu. Pomogle bi i sve obiteljske fotografije, ali s tim da mi na poleđini napišete tko je tko. Moj je zadatak sada uvjeriti ga da on nije taj povratnik iz Francuske, a tek potom pripremit ću ga za susret s vama koji ste bili dio stvarnosti od koje je pobjegao.

SUZANA: Ali, mi smo bili u odličnim odnosima, išli smo zajedno kroz život, podržavali se uzajamno.

PETAR: Kao braća smo se slagali.

VERA: Oprostite, nemojte me krivo shvatiti, ali... kada je u pitanju bilo koji oblik amnezije i razlog zbog čega su neke informacije iz mozga izbrisane, to nema nikakve veze s jeftinim frojdovskim tumačenjima. To vam je kao kod kompjutora – ponekad dođe do brisanja nekih fajlova bez ikakva logičkog objašnjenja, dok drugi fajlovi ostanu u cijelosti netaknuti.

SUZANA: Kako mu ja mogu pomoći?

VERA: U ovom trenutku, bojam se, nikako. Dopustite mi da ga ja ovdje u prostoru bolnice pokušam odvojiti od te ličnosti s kojom se poistovjetio, a tek potom ću ga pripremiti za susret s vama u prostoru obiteljskog stana. Postupno ću ga pripremiti za susret sa svijetom od kojeg je pobjegao.

8. scena

(Ana, Petar)

Scena je u potpunom mraku. Čuju se uzdasi muškarca i žene dok vode ljubav. Uzdasi se penju do krešenda koji završava njihovim zajedničkim uzdahom. Postupno se pale svjetla. Na krevetu su razodjeveni Petar i Ana. Petar se diže iz kreveta i počinje se odijevati.

ANA: Kamo ćeš?

PETAR: Doma.

ANA: Voljela bih da prenoćiš kod mene, bar jedan jedini put.

PETAR: Znaš da je to nemoguće.

ANA: Zašto bi to bilo nemoguće ako imaš bar malo poštovanja prema meni i ako želiš ostati sa mnom?

PETAR: Zato jer se osjećam obveznim prema svojoj ženi.

ANA: A prema meni nemaš baš nikakvu obvezu?

PETAR: Ana, k vragu, od početka naše veze znaš da imam ženu koju ne želim povrijediti i od početka znaš da ti ne mogu biti ništa više od ljubavnika.

ANA: Prije tebe sam imala dva oženjena partnera, oni su bar ponekad znali prenoćiti kod mene, kada su im supruge bile na putu.

PETAR: Moja supruga nikada ne ide na put.

ANA: Oni su znali pričati protiv svojih žena, opravdavati se zbog toga što imaju ljubavnicu, što ih njihov bračni partner ne zadovoljava. A ti – nikada ni jednu ružnu riječ nisi izgovorio protiv svoje žene. U početku sam to cijenila kod tebe, a sada, nakon godinu dana veze, to me beskrajno iritira.

PETAR: Zašto?

ANA: Ako je ona tako dobra i draga, zašto si uopće sa mnom?

PETAR: Ana, molim te, znaš da ne želim s tobom pričati o svojoj ženi, a pogotovo ne želim pričati protiv nje.

ANA: Odvratan si. Na taj način mene vrijedaš, mene podcjenjuješ. Svodiš me na razinu obične drolje.

PETAR: Što ti je? Danas si tako...

ANA: Ne znam. Valjda mi je dojadilo u trideset sedmoj godini života imati po treći put u životu ljubavnika koji me minutu nakon ševe ostavlja i odlazi u zagrljaj svojoj ženi.

PETAR: Oprosti... i ja bih volio da je to među nama drukčije.

ANA: Ne seri. Ne vjerujem ti.

Šutnja.

PETAR: Moram krenuti.

Približi joj se u namjeri da je poljubi, ali ona se odlučno odmakne od njega.

ANA: Samo te molim, bez oproštajnih poljubaca.

9. scena

(Suzana, Vera, kasnije Lada)

U ordinaciji kod psihijatrice Vere je Suzana.

VERA: Moram vas pripremiti na mnogo toga, a ja od vas o njemu moram saznati još mnogo toga. Čak i neke naoko nevažne sitnice mogu biti od pomoći.

SUZANA: Zašto ste željeli da i ona dođe, i to danas, kada sam ja kod vas u ordinaciji.

VERA: Zato jer i vi i ja moramo znati što je bilo u Rijeci... kakva je to osoba ušla u tijelo vašeg muža.

SUZANA: Niste pomislili da bi to moglo biti mučno za mene, za mene kao njegovu ženu?

VERA: U kojem smislu?

SUZANA: Pa on je s tom osobom... mislim da su bili intimni, jako intimni.

VERA: Ne bih rekla, po onome što mi je ispričala na telefon, ne bih rekla. Tek su se upoznali.

SUZANA: A zašto da joj vjerujemo?

VERA: Zato jer je doživjela razočaranje u njega, to jest u tu osobu kojom se predstavlja. Ona nema nikakvih razloga lagati. A i čini mi se da je istinski željela pomoći. Uostalom, pristala je sjesti na autobus, voziti se do Zagreba, izgubiti cijelo dan samo kako bi mi pomogla shvatiti što je bilo s njim. Trebamo to cijeniti.

SUZANA: Možda.

VERA: Iskreno govoreći, ja bih razumjela da je odbila doći.

Šutnja.

VERA: Polako radim na pripremi njegova povratka doma. Mislim da je bolje da vas osobno doživi u ambijentu vašega stana. Što je s vašim sinom?

SUZANA: Mali ne može doći doma iduća dva tjedna. Ima važne vježbe na fakultetu.

VERA: U Beču je.

SUZANA: Da, u Beču.

VERA: Možda je i bolje da ste u prvo vrijeme samo vi s njim doma. Inače, ne trebate se iznenaditi ako doživi "posjet nepoznatih predmeta".

SUZANA: "Posjet nepoznatih predmeta"?! Što je to? Na što mislite?

VERA: Recimo, može odjednom u džepu pronaći olovku za koju ne zna otkud ondje, a da ju je on sam stavio u džep. Može ga začuditi slika na vašem zidu koja ondje visi godinama i koja mu je dan prije bila sasvim prirodna.

SUZANA: Kada dođe doma, o čemu da pričam s njim?

VERA: O svakodnevici. O stvarima koje su bile dio vašega uhodanog rituala. Ako se budio u sedam u jutro, u pola osam pio kavu, a u petnaest do osam čitao novine, onda ponovite taj ritual, ne bi li ga on naveo na povrat izgubljenog sjećanja.

SUZANA: Ne znam je li vam Petar rekao da je Adam prije godinu dana objavio stručno-popularnu knjigu "Poslovni uspjeh u tranzicijskim zemljama". Knjiga je u stručnim krugovima imala dosta uspjeha, načinjen je i prijevod na engleski jezik koji je objavljen u Krakovu. Planirali smo ovo proljeće provesti na turneji po bivšim istočnoeuropskim sveučilištima i poslovnim školama. Predviđjeli smo i veći broj nastupa po Hrvatskoj u većim mjestima. Ja sam mu pomogla u pisanju knjige – osim znanstvene utemeljenosti, ta knjiga je i svojevrsni priručnik za poduzetnike u novim tranzicijskim zemljama, za novi tip menadžera koji djeluje u okolnostima tzv. divljeg kapitalizma, odnosno u drugoj fazi divljeg kapitalizma. Njegov izdavač me naziva svaki dan i pita možemo li računati s tom turnejom ovoga proljeća. Naime, moj Adam je zbog tih planova uzeo slobodan semestar.

VERA: Bojim se da bi bilo pogubno forsirati ga na bilo koji način.

SUZANA: Uložili smo puno novca i njegova i moga vremena u tu knjigu, u taj projekt. Izdavač je čak mislio kako je ovo što je izišlo u medijima o Adamovu slučaju zapravo velik minus za knjigu iz perspektive stručnih krugova, ali je ubrzo shvatio da iz perspektive običnoga prosječnog čitatelja to može postati velik plus, jer knjigu često prodaje i osoba autora, a ne samo njezin sadržaj. A kada bi o Adamovu slučaju malo više počeli pisati dnevni listovi i ženski tjednici, vjerojatno bi i interes za knjigu naglo...

VERA: Nemojte se s tim igrati. On je još uvijek tako plah, tako nesiguran.

SUZANA: Ali, njemu je ta knjiga bila važnija od života, on je u njoj iznio sva svoja zapažanja i iskustva vezana uz proteklih petnaest godina i sigurno bi volio...

VERA: Meni je ni jednom nije spomenuo... Ono što bi moglo koristiti za njega kao pacijenta bilo bi da mu, kada dođe doma, date da pročita tu svoju knjigu. To bi moglo dovesti do povrata nekih sjećanja. Kažem "moglo", jer kod ove bolesti ništa nije sigurno. Sve reakcije se razlikuju od slučaja do slučaja. Sposobnost čitanja je ostala pa neka čita svoju knjigu. Ali o bilo kakvoj turneji nemojte ni razmišljati prije nego se vradi u svoj stari identitet. Ja još uvijek strpljivo radim na tome da mu objasnim kako nije ono za što misli da jest. Teško to prihvaca. Tek potom nastupit će faza kada ćemo ga zajedno pokušati podsjetiti na to što je uistinu bio.

Kucanje na vratima.

VERA: Slobodno!

U sobu ulazi Lada.

LADA: Oprostite, trebam psihijatricu Veru.

VERA: Ja sam.

Pruži joj ruku, Lada prihvati ruku.

LADA: Ja sam Lada.

VERA: Drago mi je. Hvala što ste došli. Gospođa je Adamova supruga.

LADA: Nisam znala da će i ona...

VERA: Prepostavljala sam da nećete imati ništa protiv, da nam možete pomoći.

LADA: U redu. Ja sam Lada.

Pruži ruku Suzani, ona je prihvati.

SUZANA: Ja sam Suzana. Ako će vam biti lakše, ni ja nisam znala da ćete vi biti danas ovdje, ni meni doktorica sve do maloprije nije rekla da dolazite.

LADA: Meni je malo neugodno, ako razumijete.

SUZANA: Meni još više.

VERA: Ovdje ste obje zato da se pomogne njemu. Trebate zaboraviti na osobnu ugodu i nelagodu i misliti na to kako se njemu može pomoći.

Šutnja.

LADA: Kako je on?

VERA: Uglavnom dobro. Malo je uznemiren. Ja mu polako objašnjavam tko nije, a uskoro mu trebam govoriti sve više o tome tko jest. Suzana mi pomaže da se upoznam s njegovim stvarnim životom, s njegovom stvarnom biografijom, a vi ste nam važni da saznamo što više o njegovoj lažnoj biografiji koja je egzistirala tih dana u Rijeci.

LADA: Pomoći će koliko god mogu, doista bih željela da ozdravi i da opet bude to što je bio. Nisam mogla ni naslutiti da ima suprugu, da ima obitelj. Tako mi je bilo neugodno, tako me je to šokiralo – bila sam ljuta na njega sve dok nisam shvatila da to nije učinio namjerno.

VERA: Jeste li po nečemu bar mogli naslutiti da s njim nešto nije u redu? Je li pokazivao kakve čudne navike, je li izgovarao nelogične rečenice?

LADA: Nije. Po svemu je djelovao tako normalno. Bio je iznimno ljubazan i odmjeren u ophođenju. Jedino se mogla osjetiti nekakva tuga, blaga potištenost. Ali, kako mi je ispričao priču o nedavno preminuloj ženi, i to mi je bilo logično. Nakon što je moj suprug preminuo, i ja sam tako mjesecima bila u stanju potištenosti. Jednostavno – djelovao mi je uvjerljivo. Tek naknadno složila sam neke kamenčiće po kojima se moglo naslutiti da nešto nije u redu.

VERA: Kao na primjer?

LADA: Znala sam da nije uzeo hotelsku sobu u gradu, nego je odsjeo "na crno" kod jednog čovjeka koji u turističkoj sezoni iznajmljuje sobe. Pa onda to s televizijom...

VERA: Što?

LADA: Televizija ga je iritirala – ta brza izmjena kadrova. Svaki put kada je došao kod mene i zatekao upaljen televizor, molio me da ga ugasim.

SUZANA: Često je dolazio k vama?

LADA: Pet ili šest puta... Ali, kunem vam se, nas dvoje smo bili i ostali na "vi".

SUZANA: Na "vi"?

LADA: Da, na "vi". I mada smo se u tim danima zbližili u razgovoru i jedno drugome povjeravali svoje živote, on je sa mnom ostao na "vi"... Priznat ću da mi je godila pomisao da moju blizinu smatra ugodnom, ali među nama nije bilo ni jednoga dodira.

Šutnja.

SUZANA: Ne vjerujem vam ni riječi. Od medicinske sestre saznala sam da jedino za vas pita i to po desetak puta na dan. Jedino ste vi u njegovoј svijesti. Za mene ne zna ni da postojim.

Šutnja. Lada brizne u nezadrživ plać.

10. scena

(Vera, Ante)

U dnevnom boravku Vera i Ante plešu valcer. Glazba utihne, otpočne tango – njih dvoje zaplešu tango. Oboje su dobri plesači. Kada završi tango, Vera pride mini disku i isključi ga.

VERA: Pauza!

ANTE: Umorna si?

VERA: Treba mi predah. Žedna sam. Hoćeš i ti?

ANTE: Hoću.

Vera iz hladnjaka uzima plastičnu bocu soka. Iz kuhinjskog ormara uzima dvije čaše.

Natoči Anti pa sebi.

VERA: Izvoli!

ANTE: Hvala.

Ispiju po gutljaj soka.

VERA: Ovaj ples... tako mi godi. Što misliš ima li u ovome gradu još luđaka koji poput nas plešu u dnevnom boravku dok ih nitko ne gleda?

ANTE: Sigurno nismo jedini. Za mene je prirodnije plesati ovako u dvoje nego u punoj plesnoj dvorani. Za mene je ples oblik intimnog prožimanja, a ne javni egzibicionizam. Bar ga ja doživljavam kao intimno približavanje osobi koja ti je draga.

Vera mu pride i nježno ga poljubi.

VERA: Znači, kada bih plesala s nekim drugim, ti bi bio ljubomoran?

ANTE: Kao pas.

VERA: Hvala Bogu da dobro plešeš pa neću tražiti boljeg partnera.

Šutnja.

VERA: Nisam ti rekla, jučer su provalili kod moje susjede, odnijeli novac, slike, zbirku porculana, sve.

ANTE: Stvarno?! Kod koje?

VERA: Kod gospođe Papo.

ANTE: To je ona crvenokosa ili sjedokosa?

VERA: Sjedokosa. Udovica. Bila je u Crikvenici preko vikenda. Vjerojatno su znali da je nema doma. Bila je i policija. Čak su i od mene uzeli iskaz.

ANTE: Zašto od tebe?

VERA: Zanimalo ih je jesam li što čula.

ANTE: I, što si im rekla?

VERA: Rekla sam im da sam čula nešto u popodnevnim satima, između četiri i pet, ali sam mislila da je susjeda u stanu pa nisam obraćala pozornost.

ANTE: Samo to?

VERA: Samo to.

ANTE: Znaš, i ti bi trebala ugraditi alarm.

VERA: Čemu – lopovi kod mene ne bi imali što za ukrasti izuzev knjiga i odjeće. A to njima nije dovoljno atraktivno.

ANTE: Svejedno, trebala bi ugraditi alarm.

VERA: Ma daj, Ante, neću trošiti novac na to.

ANTE: Ako su jučer provalili kod tvoje susjede, onda mogu sutra kod tebe. Sad im je ova zgrada poznata.

VERA: Stvarno ne vidim što bih to trebala čuvati od provale. Pa ni ti nemaš alarm u svome stanu.

ANTE: Da, ali ja sam u zgradi s čvrstim ulaznim vratima, s automatskim otvaranjem, s portafonom, s domarom koji je poput čuvara. To je bitno drukčije.

VERA: Ni tebi se ne da trošiti novac na alarm, kao ni meni. I tako prave lopove ne može zaustaviti ni alarm.

Šutnja.

ANTE: Što radiš sutra na večer?

VERA: Zašto?

ANTE: Htio bih te izvesti na večeru u japanski restoran, da zajedno proslavimo nešto jako važno.

VERA: Japanski nikada nisam odbila. Slobodna sam i jedva čekam. A što se slavi?

ANTE: Mislio sam ti tek sutra reći.

VERA: Zar da me radoznalost izjeda do sutra na večer? To je najgore što možeš učiniti nekoj ženi. Hajde, reci!

ANTE: Ali, htio sam tek za večerom.

VERA: Dobre vijesti treba odmah podijeliti s dragom osobom. Dakle?

ANTE: Danas je zasjedao Upravni odbor i imenovali su me ravnateljem poslovnice.

VERA: Predivno! Čestitam! Hej, pa i plaća će ti biti veća!

ANTE: I to znatno.

VERA: Znači, smijenili su Josipa?

ANTE: Ne, nisu.

VERA; Pa, zar će zagrebačka poslovница imati dva ravnatelja?!

ANTE: Neće.

VERA: Ništa ne shvaćam?!

ANTE: Radi se o poslovnici u Irskoj.

VERA: U Irskoj?!

ANTE: Svi su željeli otići onamo, čak i tvoj bivši, ali, hvala Bogu, šefovi su meni dali to najpoželjnije mjesto.

VERA: Da, ali... to ipak...

ANTE: Nije li to predivno?

VERA: Pa, sad... Ti ćeš, znači, morati preseliti u Irsku?

ANTE: Točno, i to u Dublin. Pokrivat će Irsku i Veliku Britaniju. Imam jasnu viziju kako...

VERA: Nisi mi spomenuo da si u igri, da si zainteresiran za to.

ANTE: Nisam želio da se urekne. Uostalom, znaš da ja nisam od onih koji kažu "hop" prije nego skoče.

VERA: Da, ali... Zar nisi pomislio da se o svemu tome trebaš posavjetovati sa mnom?

ANTE: Mislio sam da ćeš se radovati, da nećeš imati ništa protiv.

VERA: Mi smo ipak partneri. A ovo znači odvojen život, tvoje preseljenje i...

ANTE : Ma daj, nismo u srednjem vijeku. Živimo u doba telefona i Interneta, a tvrtka mi je odobrila jednom mjesečno besplatan zrakoplov. Jednom mjesečno mogu doći na prodljeni vikend s tobom.

VERA: Jednom mjesečno?

ANTE: Da, jednom mjesečno.

VERA: Jesi li i na trenutak pomislio da bih ja mogla biti protiv toga?

ANTE: Pa... nisam.

VERA: A što ako sam ja protiv toga da nas dvoje ne živimo više u istom gradu? Bi li i u tom slučaju otišao u Irsku?

ANTE: Ali, ja moram. Šefovima sam rekao da pristajem. To je prilika života, ne mogu natrag.

VERA: Ili nećeš?

ANTE: Do vraga, pa možeš i ti preseliti u Irsku, znaš odlično engleski, a psihijatri se svuda na svijetu traže i...

VERA: Znaš da to nije tako jednostavno i da ovdje imam pacijente koje već godinama pratim. Moj posao nije poput mnogih drugih. Tu su u pitanju živi ljudi.

ANTE: Ali, ako ti je stalo do mene, do nas, onda bi svakako...

VERA: Da je tebi stalo do mene i do nas, onda bi rekao svojim šefovima da prvo moraš popričati sa mnjom. Istina, nas dvoje nismo u braku, formalno gledano, slobodan si čovjek, možeš činiti što god hoćeš, ali ja sam bila uvjerenja da i ti poput mene držiš našu vezu jednako čvrstom kao formalan brak. Ili sam bila u zabludi? Možda upravo zato nikada nismo formalizirali vezu, da bi u ovakvoj situaciji imao veći manevarski prostor?

ANTE: Vera, pa znaš da je meni stalo do tebe i da je naša veza čvršća od svih brakova koje znamo.

VERA: To sam i ja mislila do prije deset minuta, ali sada više nisam sigurna.

ANTE: Što hoćeš reći?

VERA: Morao si misliti na mene. Nijedan odgovoran muž ne bi bez konzultacija sa svojom suprugom prihvatio radno mjesto u inozemstvu niti bi pristao na odvojen život.

ANTE: Ali, ti znaš da te ja volim, a ovo je najveća moguća prilika u mojoj karijeri. Ne traži od mene da od toga odustanem, ako me voliš, ako mi želiš dobro. To je samo na četiri godine, a nakon toga...

VERA: Kažeš "samo" na četiri godine?

ANTE: Da, samo na četiri.

VERA: Ako odeš u tu Irsku – dobro znaš da je to naš kraj.

ANTE: Ne možeš tako stvari postavljati, to je ucjena.

VERA: To je tako i oboje znamo da je to tako. Zato te molim da još jednom razmisliš o svemu prije nego doneseš konačnu odluku.

ANTE: Ali, ja sam već odlučio, ja sam ljudima dao svoju riječ. Zašto radiš pritisak na mene, zašto mi jedan od najljepših dana u životu želiš pretvoriti u najružniji?

VERA: Dušo, ne mogu ti zabraniti da planiraš svoju budućnost i svoj život, na način da u tom planiranju ni ne pomisliš na mene i moje osjećaje, ali u tom slučaju moraš znati da ni za tebe više neće biti mjesta u mome životu, u mojim mislima. Stoga te lijepo molim da večeras odeš spavati doma i o svemu još jednom razmisliš.

ANTE: Stvarno si nepopustljiva.

11. scena

(Suzana, Vera, Adam)

Suzana razgovara bežičnim telefonom.

SUZANA: ... ma sve se dobro razvija, danas mi dolazi doma, ne otkazuj turneju, samo javi svima da nam daju još mjesec dana, dok se oporavi, dok se stabilizira... Pa i nama je stalo da se knjiga dobro proda i da... Ne još, ja će ti telefonirati kad procijenim da je dobro da ga posjetiš... treba mu mir...

Zvono na vratima.

SUZANA: Oprosti, morat ćemo prekinuti. Slobodno je! Može, čujemo se sutra. Hoću, pozdraviti ću ga.

U sobu ulaze Vera i Adam.

VERA: Dobar dan.

SUZANA: Dobar dan.

Duga šutnja. Adam je zbunjen.

VERA: Adame, ovo je vaša supruga Suzana, a ovo je stan u kojem ste živjeli proteklih...

SUZANA: Osam godina.

VERA: Osam godina.

SUZANA: Prije toga smo živjeli u jednom drugom stanu na Borongaju.

ADAM: Dobar dan, Suzana. Kako ste?

Šutnja.

SUZANA: Dobro sam, dušo. Kako si ti?

ADAM: Pa... i ja sam dobro. Doktorica kaže da sam dobro, samo da... da trebam naučiti sve što je bilo prije. A vi mi u tome možete pomoći.

SUZANA: Zar ćeš me oslovljavati s "vi"? Pa ti si moj muž!?

ADAM: Oprostite, treba mi malo vremena. Ovako mi je lakše.

VERA: Suzana, ako je Adamu, za početak, prihvatljivije da vas oslovljava s "vi", neka tako bude. Preći će on na "ti" kada osjeti da mu je to prirodnije.

SUZANA: U redu... ako tako mora biti.

Dugotrajna šutnja.

SUZANA: Evo, ovdje si volio sjediti iza ručka, pročitati novine. Pripremila sam ti i papuče, tvoje papuče, pa ako želiš možeš ih obuti.

ADAM: Ja bih radije u cipelama, još bih malo bio u cipelama. Ako može?

Adam se, izgovarajući svoje pitanje, okrenuo k Veri.

VERA: Naravno. Polako, bez žurbe, papuče su tu, pa kada poželite, možete ih obuti.

Šutnja.

SUZANA: Želite li što popiti?

VERA: Rado. Ako imate sok.

SUZANA: Juice, gusti, gazirani, negazirani?

VERA: Juice, molim.

SUZANA: A ti, Adame?

ADAM: I ja ču.

SUZANA: A što želiš?

ADAM: Žedan sam... nešto za ugasiti žeđ.

SUZANA: Što ti se pije?

ADAM: Svejedno mi je... Što sam pio nekada?

SUZANA: Uz ručak si pio crno vino – čašu ili dvije, nikada više od toga. A u ovakvim prigodama volio si popiti juice.

ADAM: Onda bih vas molio čašu juicea.

SUZANA: Odmah.

Suzana im natoči po čašu soka i pruži im, potom natoči i sebi.

SUZANA: E pa, Adame, dobro došao kući. A vama, Vera, hvala za sve što ste do sada učinili za nas, za Adama. Znam da se sokom ne nazdravlja, ali svejedno: živjeli!

VERA: Uzdravlje!

ADAM: Uzdravlje!

Otpiju svi po gutljaj soka.

SUZANA: Danas nisam kuhala, imala sam predavanja, a kad imam predavanja, onda ne kuham, nego preko puta u restoranu naručim gotovu hranu. Stići će za pola sata. Ako želite, mogu im javiti da pripreme još jednu porciju pa nam se pridružite.

VERA: Hvala vam, ali mislim da je najbolje da vas dvoje nasamo... Imala sam obilan gablec u bolnici tako da nisam gladna.

ADAM: Spomenuli ste predavanja?

SUZANA: Jesam.

ADAM: U školi ili na fakultetu?

SUZANA: Na fakultetu, predajem na Pravnom fakultetu.

ADAM: A, tako. Baš lijepo. Meni je doktorica rekla da i ja predajem na fakultetu.

SUZANA: Točno. Ti na Ekonomskom fakultetu predaješ gospodarstvo Hrvatske.

ADAM: Pa to je sjajno – znači da smo oboje sveučilišni profesori.

SUZANA: Da, oboje smo bili uspješni i odgovorni u svome životu. Oboje smo se trudili nešto postići, izgraditi ime.

ADAM: Nadam se da smo jedno drugome pomagali?

SUZANA: Jesmo.

ADAM: I da nismo bili suparnici?

SUZANA: ... Ne, nismo.

ADAM: To je lijepo za čuti.

Šutnja.

ADAM: Žao mi je zbog vas.

SUZANA: Zbog čega?

ADAM: Vjerojatno ste mnogo brinuli kada sam otisao.

SUZANA: Jesam.

ADAM: Baš mi je žao zbog toga.

SUZANA: Sve je u redu. Važno je samo to da si živ i... i da ti se ništa loše nije dogodilo.

VERA: Točno. To je najvažnije. Sve će se s vremenom posložiti i Adam će opet uživati u svome životu, u svojoj svakodnevničkoj životnosti.

Šutnja.

VERA: Eto, Adame, sada ste u dobrom rukama. Vi lijepo razgovarajte, družite se. Suzana će vam pričati o onome što je bilo nekada i postupno ćete se vratiti u svoj svijet. Oboje imate moj mobitel, ako što trebate, nazovite. Sada, u početku, mislim da Adam treba dolaziti tri puta tjedno. Ponedjeljkom, srijedom i petkom. Kasnije ćemo vidjeti. A sad idem.

Vera ustane sa stolice.

ADAM: Čekajte!

VERA: Što je, Adame?

ADAM: Zar ćete me ostaviti samoga, ovako naglo.

VERA: Neću vas ostaviti samoga, bit ćete sa svojom suprugom Suzanom, ona će se brinuti za vas.

ADAM: Ali, mi smo se tek upoznali!

VERA: Adame, vidite... iako ja vodim vaše liječenje i iako smo se proteklih dana puno družili, puno razgovarali, vaša supruga zna mnogo više o vama nego ja. Ona će vam pružiti više ljubavi nego itko na ovome svijetu.

ADAM: Ali, ja... to je tako naglo!

SUZANA: Ja sam tvoja zakonita žena i ja...

VERA: I ona će učiniti sve da vam bude ugodno i lijepo. Ona doista ima pravo, nakon svega, biti s vama, u vašoj blizini. Ona će vam pomoći.

ADAM: Razumijem sve to, ali... ja bih... ja bih...

VERA: Recite, Adame.

ADAM: Ja bih vas molio da ostanete još sat ili dva ovdje sa mnom, s nama... Ja bih vas molio da me još ne ostavljate nasamo s gospodom prije negoli je malo upoznam.

Vera pogleda Suzanu, Suzana potvrđno kimne glavom.

VERA: Dobro, ostat ču... Samo da nazovem dežurnog iz bolnice i kažem mu da ču zakasniti.

Vera uzme mobitel.

SUZANA: Možete i s našeg telefona.

VERA: Hvala.

12. scena

(Vera, Petar)

Petar je u Verinoj ordinaciji.

VERA: Hvala vam što ste došli.

PETAR: Ja sam vama dužan zahvalnost. Toliko ste učinili za moga brata.

VERA: Vjerojatno prepostavljate zašto sam vas pozvala?

PETAR: Tema je Adam, zar ne?

VERA: Pa... djelomično. Naime, htjela bih s vama porazgovarati o njegovoј supruzi.

PETAR: O Suzani?!

VERA: Da, o Suzani.

Šutnja.

VERA: Očekujem vašu diskreciju.

PETAR: Ako ćemo razgovarati o mojoј šogorici, onda ja očekujem vašu diskreciju.

Ali, zašto baš o njoj?

VERA: Vidite – ja sam vašega brata, ovdje u bolnici, lagano pripremala za povratak u njegovu “realnost”, a dobar dio te realnosti odnosi se na njegov obiteljski dom. O svemu tome većinu informacija dobila sam izravno od Suzane.

PETAR: I, u čemu je problem?

VERA: Nisam sigurna je li mi govorila istinu.

PETAR: A, tako.

VERA: Svi ljudi znaju uljepšavati svoj život kada o njemu govore drugima. Ako se to čini u malim količinama, u tome nema ništa loše. Ali, ako to pređe neke granice...

Ukratko, pomislila sam kako sam, ako mi je Suzana lagala o svome životu s vašim bratom, zapravo, ne htijući, i ja lagala njemu pripremajući ga za povratak u njegov svijet koji možda nije ni bio onakav kakvim mi ga je predstavila vaša šogorica.

Šutnja.

PETAR: Na osnovu čega ste posumnjali?

VERA: Možda grijesim, ne znam, ali... I sama sam bila u braku petnaest godina, poznajem tolike parove i njihove životne priče... Logično je da među partnerima ima i boljih i lošijih trenutaka, a Suzana mi je o njihovoј vezi govorila kao o nečemu idealnom. Kao da nikada nije bilo ničega spornog. To mi je bio najveći razlog za

sumnju. A u razgovorima s vašim bratom, nakon što se vratio kući, vidim da je izložen stalnoj indoktrinaciji od Suzane. Kao da ga želi do kraja oblikovati po svojim željama.

Trenutak šutnje. Petar duboko uzdahne.

PETAR: Vidim da od mene očekujete iskren iskaz o njoj i njemu.

VERA: Samo mi to može pomoći.

PETAR: Okej, ali neka sve što će sada reći ostane samo među nama.

VERA: U to možete biti sigurni.

PETAR: Tako vas i procjenujem. Inače bih ustao i otišao, ne odgovorivši na vaša pitanja.

Šutnja.

PETAR: Iskreno govoreći, moj brat i ona su u nečemu jako slični: oboje su štreberi. Teoretičari. Njima je profesura na fakusu najbolje što im se moglo dogoditi – jer s praksom nemaju veze. Oboje su uvijek bili beskrajno ambiciozni. Bili su spremni učiniti sve za uspjeh. Ne zamjeram im to. I ja sam u mladosti bio takav. Kasnije sam shvatio da su živi ljudi i sreća moje obitelji važniji od izvanjskog blještavila. Radeći u praksi kao poduzetnik, naučio sam da sve počiva na ljudima i njihovim odnosima. Sva naša sreća i nesreća, i taj odvratni uspjeh koji svi žele postići.

VERA: A njih dvoje?

PETAR: A njih dvoje nastavili su gaziti preko leševa samo kako bi bili u prvom planu. Moj brat piše knjige o tome kako biti uspješan u tranzicijskoj zemlji, kako biti sjajan poduzetnik, a da ni jednoga dana u životu nije proveo u praksi, u nekoj tvrtki, da se nikada nije iskušao kao poduzetnik, da nikada nije ni stotinu kuna uložio u kakav posao. Nikada nije upravljaо grupom ljudi. Osim suhoparnih bezvrijednih predavanja

i dosadnih simpozija na kojima se citiraju tuđe misli i koriste istraživanja ambicioznih asistenata, sve drugo je prodavanje magle.

VERA: A njihov sin? Jesu li se voljeli na idiličan način, kako mi je Suzana to prikazala?

PETAR: Mislav?! Mislav je sjajan dečko, ali toliko su ga gušili i sputavali, toliko su željeli usmjeravati njegov život, da je mali doslovce pobjegao u Beč. Moj sin je ondje već godinu i pol, Mislav je zahvaljujući njemu uspio izmaknuti roditeljima. Dečki stanuju zajedno, imaju svoj život, dobro se slažu. Uglavnom: Mislav se spasio.

VERA: Suzana mi je pričala o njihovoj vezanosti, o tome da je Mislav volio provoditi vrijeme s njima, o idiličnoj povezanosti s ocem i majkom.

PETAR: Ja bih to nazvao najobičnijom primitivnom posesivnošću. I to s njihove strane. Žao mi je što sam to morao reći, ali vaš posao je istina, zar ne?

Šutnja.

VERA: Djelomično.

PETAR: Kako djelomično? Zar nije posao psihijatra naučiti čovjeka što je njegova istina, naučiti ga živjeti s tom istinom.

VERA: Posao psihijatra je naučiti čovjeka živjeti i s njegovim istinama, ali i s njegovim lažima, obmanama i nerealnim željama.

PETAR: Nisam se nadao ovaku odgovoru.

VERA: Pošto sam vas molila za iskrenost, nisam mogla nego uzvratiti vam na isti način. I ja se ponekad zamorim od toga što moram govoriti ono što se očekuje umjesto ono što mislim.

PETAR: Shvaćam vas.

Šutnja.

VERA: Kako su se njih dvoje slagali, jesu li se voljeli, mrzili ili nešto između?

PETAR: Jednoga dana brat me nazvao telefonom, bio je strašno uzrujan i rekao je da bi htio da se što prije vidimo, da je odlučio rastati se od Suzane, da više ne može s njom i da je vrijeme za konačan prekid sa ženom koja ga izluđuje. Na nesreću, ja sam se upravo spremao na put u Švedsku – rekao sam mu da će se vratiti za tri dana i da ćemo onda o svemu porazgovarati. A kad sam se vratio, dočekala me vijest o tome da je moj brat nestao i da je zadnji put viđen u banci.

VERA: A uzrok te želje za razvodom? Ako ga niste saznali, jeste li barem mogli naslutiti što je bio uzrok?

PETAR: Ili su se sukobili oko zajedničkih planova ili je ona našla ljubavnika. Ona je od one vrste žena koje misle da je i to statusni simbol pa je možda poželjela imati i taj trofej.

VERA: A vaš brat? Je li on imao ljubavnicu?

PETAR: Ne vjerujem. On je odveć racionalan čovjek za takvo što. On zna da bi ga ljubavnica usporila u napredovanju. Uvijek je bio bez izvorne mašte, radoznalosti. A takvi ljudi ne mogu imati ljubavnicu. Iako, moram priznati, sve ono što sam vam danas rekao o svome bratu, odnosi se na njega otprije. Nakon one nesreće, on kao da je drugi čovjek, kao da ima drugu dušu i druge osjećaje.

VERA: On doista i jest izmijenjen... Ona mi je na drukčiji način opisala njihovu vezu.

PETAR: Možda ju je ona na taj ljepši način i doživljavala, ali po mojemu shvaćanju, to nije bio dobar brak.

VERA: A što je po vašem shvaćanju dobar brak?

PETAR: Zajedništvo i povjerenje. Ali, ja nemam pravo pričati o tome jer sam se i sam od toga odavno udaljio.

VERA: A jeste li to idealno ikada uistinu dodirnuli?

PETAR: Jesam. Ali se potom sve osulo.

VERA: Ako ste to jednom živjeli, ako ste jednom uspjeli sa svojim partnerom ostvariti zajedništvo i povjerenje, bez sumnje se to može obnoviti, sigurno se to može iznova uspostaviti.

PETAR: Bojim se da ne može.

VERA: Želite li razgovarati sa mnom o tome?

PETAR: Previše je komplikirano.

VERA: Iz svake neprilike postoji izlaz ako se istinski potrudimo.

PETAR: Bojim se da u našem slučaju ne bi pomoglo ni deset psihijatara.

VERA: Možete bar pokušati.

PETAR: Ne! Oprostite, žurim, moram ići! Imam kolegij za pola sata. Do viđenja.

VERA: Do viđenja!

Petar izide. Vera ostane sama. Počne pisati bilješke o netom završenom razgovoru.

Nakon nekoliko trenutaka Petar se vrati u sobu.

VERA: Nešto ste zaboravili?

PETAR: Jedan moj prijatelj imao je djevojku, počeli su hodati još na faksu. Bili su kao stvorenji jedno za drugo – normalni ljudi, istinska ljubav koja obogaćuje i onoga tko ljubi i njegova partnera. Mjesec dana nakon što su diplomirali vjenčali su se, oboje se zaposlili, sve je išlo bolje nego i u snu. Onda je on dobio jednogodišnju stipendiju za Ameriku. Stipendiju iz snova, dovoljno dobru da može i svoju ženu povesti sa sobom. On bez nje nije ni pomicao otići jer su se tako voljeli da je ne bi ostavio ni za stotinu Amerika ni za stotinu stipendija. Kada joj je te večeri rekao da je dobio stipendiju, ona mu je priopćila da je u drugome mjesecu trudnoće. Nije znao što

da misli, što da osjeća. Da se nije pojavila ta stipendija, oboje bi se obradovali njezinoj trudnoći – imali su čak pripremljena imena za sina i kćer. Mislili su, ako bude sin, zvat će se Lovro, a ako bude kći, zvat će se Klara... Znali su, ako ona odluči roditi, nema ništa od Amerike... Nakon tjedan dana, on ju je nagovorio na pobačaj. A nakon pobačaja otišli su u Ameriku. Godinu potom vratili su se u Hrvatsku. Dvije godine nakon pobačaja, ona je rodila zdrava sina. Oboje su mislili da su najsretniji ljudi na svijetu i sve je bilo u redu. Bili su obitelj o kakvoj se samo može maštati – sve do prije četiri godine. Odjednom je njegovoj ženi u “posjet” počela dolaziti njihova nerođena kćerka Klara. Ne znam zašto, ali ona je bila uvjerena da bi ono dijete bila kćerka. Uglavnom, nju je počelo izjedati takvo grizodušje zbog onoga abortusa, zbog toga što se Klara nije rodila, da je prestala spavati sa svojim mužem. Počela je osjećati odbojnost ne samo prema seksu nego i prema običnom dodiru. Njihov život preko noći se pretvorio u pakao. Odbijala je i samu pomisao da ode liječniku, psihijatru, a i on je gubio strpljenje... Nakon tri godine, on je započeo vezu s ljubavnicom koja sanja o tome kako će on ostaviti svoju ženu i oženiti se njome... A on više ne zna ni što da misli ni što da osjeća.

DRUGI ČIN

13. scena

(Adam, Suzana)

Adam sjedi doma i čita knjigu. U sobu ulazi Suzana skidajući baloner.

SUZANA: Bog!

ADAM: Bog!

SUZANA: Kako si?

ADAM: Dobro.

SUZANA: Drago mi je da u rukama imaš svoju knjigu. Na njoj si radio dvije duge godine. I ja sam ti pomagala, savjetom i na druge načine. Svaki put kada bi dovršio jedno poglavlje, jednu temu, tražio si da ja pročitam to poglavlje i iznesem svoje primjedbe. Potom bi napravio novu verziju pa bi i nakon toga tražio da je pročitam i ponovno kažem primjedbe. I tako pune dvije godine. A kad je sve bilo gotovo, otišli smo to proslaviti – odveo si me na večeru u Esplanadu. Bili smo sretni jer smo znali da u rukama imamo sjajnu provokativnu knjigu s kojom se može napraviti odličan posao. Jesi li je pročitao do kraja?

ADAM: Ostale su mi još samo dvije stranice.

SUZANA: I, kakav ti je dojam? Kako ti se sviđa?

ADAM: Pa... mislim da će morati još jednom... knjiga je sugestivna, ali da bih je mogao procijeniti, morat će još jednom.

SUZANA: Dobro, ali osnovni dojam sigurno već imaš?

ADAM: Pa, uglavnom imam.

SUZANA: Sviđa ti se, zar ne?

ADAM: Ma... da, sugestivna je.

SUZANA: Kad je još jednom pročitaš, bit ćeš oduševljen. Ta tvoja knjiga na najbolji mogući način govori o tome kako se poslovnom manipulacijom ljudima u velikim tvrtkama mogu ostvariti i najteži poduzetnički ciljevi. Govori bez uljepšavanja o tome kako uspjeti u zemlji tranzicijske ekonomije, u kojoj vrijede neka druga poslovna i društvena pravila, bitno različita od onih koja su karakteristična za visokorazvijene zapadne zemlje. O knjizi su odlično pisali mnogi eksperti za ekonomiju, mnogi tvoji prijatelji, a i o tebi se puno pisalo nakon onoga u banci. Zato bi valjalo što prije krenuti s tom turnejom po Hrvatskoj i tranzicijskim zemljama.

ADAM: Vera misli da je bolje ne žuriti s time.

Šutnja.

SUZANA: Tvoja psihijatrica ponaša se kao da sve zna, a pojma nema tko si uistinu ti. Prema tebi se ponaša kao da si dijete, a ona tvoja majka. Možda za tebe ta turneja bude istinski povratak u normalan život, u onaj život kakvim si nekada živio i kakav si volio.

ADAM: Možda ste u pravu.

SUZANA: Adame, dogovorili smo se da me više nećeš oslovljavati s vi.

ADAM: Oprostite!... Oprosti!

SUZANA: Inače, nekada prije, kada bih došla doma s predavanja, uvijek si me pitao kako je bilo.

Šutnja.

ADAM: Oprosti. Kako je bilo na predavanjima?

SUZANA: Odlično. Bila sam nadahnuta kao rijetko kada. Studenti su me pozorno slušali.

Zvoni telefon.

SUZANA: Ja ču!

Suzana podigne slušalicu.

SUZANA: Halo!... Bog, sine, kako si?... Tu je sa mnom, dobro je... Ne, nemoj... Bolje da ne dolaziš... Ne mogu ti sada objašnjavati, ali najbolje je da se držiš starog plana i dođeš tek prvog svibnja... I tako ne možeš ništa pomoći, faks ti treba biti prva briga... Sve je bolje i bolje... Zašto nisi pokazao profesoru?... Glupost! Nije to doktorska disertacija, trebao si pokazati profesoru... Naravno da se ljutim, ja kao studentica nikada nisam... Želiš ga čuti? Može.

Adam panicno daje znak Suzani da pokrije rukom slušalicu. Suzana to učini i tihga upita.

SUZANA: Što je?

ADAM: Kako si rekla da mu je ime?

SUZANA: Mislav.

ADAM: Mislav, znači. Možda je bolje da drugi put popričam s njim?

SUZANA: Ne, moraš sada. Evo ti, dušo, tata.

Suzana mu pruži slušalicu, Adam je bojažljivo prihvati.

ADAM: Halo... dobar dan... Hvala, dobro... U redu, Mislave, dobro sam... kako je tebi u Budimpešti?... A, u Beču si... Da, da, i ja se nadam... Do viđenja.

Adam spusti slušalicu.

ADAM: Nisi mi trebala dati slušalicu.

SUZANA: Zašto?

ADAM: Možda sam razočarao sina... mislio sam na Beč i znao sam da studira u Beču, a spomenuo sam Budimpeštu.

SUZANA: Ma daj, pa dijete zna da se još oporavljaš, da ti treba još nekoliko dana ili tjedana i sve će biti u redu.

Šutnja.

ADAM: Kakav je on? Kakvi smo nas dvojica bili kao otac i sin?

SUZANA: Sjajni. On je volio tebe, ti njega. Jedino smo ga malo previše razmazili.

Nije dovršio seminar pa ga nije želio pokazati profesoru. A to mi se ne sviđa.

ADAM: Valjda mu je neugodno izići pred profesora ako se nije dobro pripremio.

SUZANA: Ne smije se na to naviknuti.

Šutnja. Adam stoji zamišljen pred njom.

SUZANA: Što je?

ADAM: Molim te, ponovi tu rečenicu koju si izgovorila.

SUZANA: Koju?

ADAM: Tu koju si sada izrekla o našem sinu.

SUZANA: "Ne smije se na to naviknuti", misliš na tu?

ADAM: Da, tu.

SUZANA: A što je s njom?

ADAM: Kao da sam to već jednom čuo ili kao da sam to čuo više puta iz tvojih usta.

SUZANA: Moguće.

ADAM: A možda samo umišljam... Sve je tako nesigurno, tako mi je žao da se ne mogu prisjetiti baš ničega od onoga što je bilo nekada, tako mi je žao da se sve to izbrisalo i da se možda nikada više neće vratiti.

SUZANA: Ne treba te to brinuti. Čak i da ti se sjećanje nikada ne vrati, ja će ti pomoći da se privikneš na svijet u kojem si nekada živio. Ja će ti pomoći da to rekonstruiraš na način kao da se svega sjećaš.

ADAM: Vi ste tako... Ti si tako dobra prema meni, a ja... žao mi je što ne napredujem, žao mi je što ti ne mogu uzvratiti i što još uvijek...

Suzana mu priđe i nježno ga zagrli.

SUZANA: Ne boj se, možemo sve obnoviti kao nekada, baš sve... Možda je dovoljan tek jedan dodir, tek jedan poljubac.

Adam odstupi korak od nje.

ADAM: Oprosti, ti si tako... Lijepa si žena, ali mislim da ne smijemo žuriti prije nego... Trebat će nam još malo vremena, ako me možeš shvatiti.

Šutnja.

SUZANA: Nadam se da mi neće trebati više vremena nego onoj Riječanki da doprem do tvoga srca.

ADAM: Oprosti.

On obori pogled prema podu.

14. scena

(Adam, Vera)

U Verinoj psihijatrijskoj ordinaciji na kauču leži Adam, čuje se lagana glazba.

VERA: Sviđa li vam se ova glazba?

ADAM: Jako. Vi uvijek odaberete dobru smirujuću glazbu.

VERA: Zašto ste željeli da se danas nađemo? Danas nije naš dogovoren dan.

Šutnja.

ADAM: Ovdje mi je ljepše nego doma... Volio bih... volio bih ovdje biti svaki dan.

Šutnja.

VERA: To je nemoguće.

ADAM: Šteta.

Šutnja.

VERA: Zašto vam nije lijepo doma?

ADAM: Ona stalno od mene nešto zahtijeva. Ona želi da osjećam kako ona osjeća, da mislim kako ona misli.

VERA: Morate postupno otkriti zašto ste nekada voljeli svoju ženu. Zašto ste se zaljubili u nju, zašto ste je zaprosili.

ADAM: Bojam se da to nikada neću otkriti... iz dana u dan otkrivam samo razloge zašto ne bih volio biti s njom. Samo to mi je sve jasnije.

VERA: A Lada, žena iz Rijeke, mislite li još uvijek na nju?

ADAM: Sve manje. Ti dani provedeni ondje, sjećam se da su bili lijepi, topli, ugodni. A onda me je ona prijavila i odvojila me od mene onakvoga kakav sam mislio da jesam. Osjetio sam strašnu bol. Osjetio sam ljutnju i mržnju što mi je oduzela taj svijet u kojem mi je bilo lijepo... Ja danas znam da to nije bio stvaran svijet, ali ta činjenica ne umanjuje njegovu ljepotu. A onda ste me svi vi počeli uvjeravati da sam netko drugi, da sam sveučilišni profesor ekonomije koji piše odvratne knjige u kojima se afirmira nemoralan pristup u poslovanju. Ta grozna knjiga kao da je napisana s ciljem da negativnim tipovima otvoriti oči kako se mogu još više obogatiti na beskrupulozan način.

VERA: Vaša žena misli da je niste shvatili.

ADAM: Shvatio sam je i zgrozio se nad onim što je u njoj. Pred Suzanom se pravim da je još nisam razumio do kraja, da me ne počne vodati po promocijama i prisiljavati da ljudima držim predavanja o tom smeću i nagovaram ih da je kupuju i primjenjuju u praksi... Ali, vi ste me pitali za Ladu... Ti dani provedeni u Rijeci postupno blijede, znam da na toj opsjeni ne mogu ništa graditi. U početku sam bio ljut na nju, potom sam osjećao potrebu za njezinom blizinom, a sada sam indiferentan prema njoj.

VERA: Baš indiferentan?

ADAM: Točno. Ona je jednostavno prošlost... lijepa prošlost s nizom predivnih dana i jednim izrazito ružnim. Ali, sve to postupno tone u zaborav i udaljava se od mene. Taj svijet više nije moj, a ovaj svijet za koji me vi i moja žena pripremate, on mi se ne sviđa i kao da nikada neće postati moj... Jedino u ovoj vašoj sobi, jedino mi je ovdje lijepo, dok mi puštate nježnu glazbu i dok slušam vaš glas.

Šutnja.

VERA: Svi se mi mijenjamo i možda u jednom iznenadnom trenutku osjetite da vam je predivno u onom stanu, možda odjednom otkrijete zašto volite svoju ženu.

Šutnja.

ADAM: Sumnjam da će se to dogoditi.

Šutnja.

ADAM: A vi... volite li vi svoga muža?

VERA: Ne!

ADAM: Zašto?

VERA: Zato jer me je bez objašnjenja ostavio i otišao s drugom.

ADAM: Idiot.

VERA: To sam i ja shvatila, ali prekasno.

ADAM: A ta druga, tko je bila ona?

VERA: Ne smijem s pacijentima razgovarati o svome privatnom životu. To mi je najstrože zabranjeno.

ADAM: A, tako. Oprostite zbog pitanja.

VERA: Oprashtam vam i razumijem vašu radoznalost, ali propisi su propisi.

15. scena

(Tom, Suzana, kasnije Adam)

U dnevnom boravku su Tom i Suzana.

TOM: Možda je glupo što sam došao.

SUZANA: Baš naprotiv. Ti si mu blizak priatelj i glupo je da ga do danas nisi posjetio. Posjetili su ga svi prijatelji osim tebe.

TOM: Ma znam, ali nakon onoga... Zamisli da me prepozna, zamisli da se prisjeti da nas je zatekao ovdje, u ovome stanu kako se ševimo! Taj dan do smrti neću zaboraviti.

SUZANA: Ne boj se, nikoga i ničega se ne sjeća. Baš nikoga, ni mene, ni rođaka, ni susjeda, ni kolega... Opusti se.

Suzana nježno stavi ruku na njegovo lice. On uhvati njezinu ruku i zaustavi je.

TOM: Nemoj! Što ako naiđe?

SUZANA: Treba mu još bar deset minuta da se vrati iz trgovine.

TOM: A što ako...

Suzana mu stavi ruku na ustu.

SUZANA: Hajde malo šuti.

Potom ga strasno poljubi i privije se uz njega. Počinju se snažno grliti, sve do trenutka kad se Tom otrgne iz njezina zagrljaja.

TOM: Oprosti, ali ne mogu ovdje. Ne bih htio ponovno proživljavati onaj užas.

SUZANA: K vragu, kakva su vremena došla da su žene hrabrije od muškaraca!

TOM: Meni to nije smiješno.

SUZANA: Ni meni.

TOM: Možda je najbolje da odem.

SUZANA: Prestani, kukavico! I tako se moraš suočiti s njim. Moraš mu se predstaviti i reći da ste bili odlični prijatelji, da ste često znali nedjeljom ići u Maksimir, šetati i razgovarati o životu, o politici, o ženama, o djeci.

TOM: Ali, ja nikada s njim nisam išao u Maksimir.

SUZANA: Baš zato moraš to slagati.

TOM: Zašto?

SUZANA: Da ga zbuniš.

TOM: Mi smo zajedno išli samo u teretanu.

SUZANA: To ne spominji. Govori jedino o šetnjama Maksimirom. Ako mu se počne vraćati sjećanje, stvarno sjećanje, uvjerit ćemo ga da je to što misli da nas je zatekao ovdje gole posljedica njegove bolesti, odnosno konfabulacija.

TOM: Što ti je to?

SUZANA: Konfabulacija je kad pacijent koji ima amneziju maštom i izmišljanjem nadomešta dijelove života kojih se ne može prisjetiti. Ja sam već rekla njegovoj psihijatrici tko si ti i da si s mojim mužem išao u te maksimirske šetnje. To je zapisano kod nje, tako da ga je to već pitala o tebi.

TOM: Zapetljat ćemo se u svoje laži.

SUZANA: Nećemo. Dobro sam proučila literaturu o amneziji, spremna sam za sve.

Ne boj se.

TOM: Kada se dogodilo ono da je nestao, bio sam siguran da se ubio, da se bacio s mosta u rijeku. Tako me je to grizlo. Još se sjećam njegova zapanjena pogleda kada je otvorio vrata, kad nas je ugledao usred seksa – lice mu je promijenilo boju, nije ništa rekao, samo mu je donja usna podrhtavala kao da je u sobi najveća moguća studen. Ti se igraš sa svime tim, a ne znaš kako je meni glupo što sam sada u ovome stanu.

SUZANA: Dosta! Ne cvili više! I meni je bilo grozno kad nas je zatekao, i meni je bilo grozno kad je nestao. A to što je doživio amneziju nakon pljačke, to je predivna šansa za mene, za nas. Pa čak i za njega. Pričam mu priče o tome kako je naš brak bio idila, romansa. Pričam mu kako se volimo i poštujemo od prvoga dana. Zamisli, s tim retuširanim životom, on će biti najsretniji čovjek na svijetu. Što bih ja dala da netko meni vrati onaj osjećaj nevinosti i čistocene s kojim sam živjela do dvadeset i neke godine – prije nego što sam zagazila u prljavštinu. Ja mu činim uslugu, ogromnu uslugu – ja uljepšavam i njega i sebe i uvodim ga u svijet idile kakav bi svaki muškarac samo mogao poželjeti.

TOM: A ako se ipak prisjeti onoga?

SUZANA: Neće – sjećat će se samo događaja koje mu ja serviram u sjećanje.

Napokon ću imati muža kakvog želim. Još kad bi mi i ljubavnik bio onakav kakvoga priželjkujem.

Zvono na vratima.

SUZANA: Slobodno! Evo ga.

TOM: Sada više nema natrag. Samo da me ne prepozna.

U sobu ulazi Adam.

ADAM: Dobar dan.

TOM: Dobar dan.

Trenutak šutnje. Adam odmjerava Toma.

SUZANA: Dušo, sjećaš li se Toma, svoga dragog prijatelja s kojim si tako često išao u šetnje Maksimirom?

Šutnja.

ADAM: Rekla si Tom?

SUZANA: Točno. Tvoj prijatelj zove se Tom.

TOM: Ja sam... ime mi je Tom.

ADAM: Kažete Tom?

TOM: Da, Tom, iako mi je pravo ime Tomislav.

Dulja šutnja.

ADAM: Bit ćete razočarani, žao mi je, ali... ne mogu vas se sjetiti.

TOM: Neka, neka. I bolje... Hoću reći, napričat ćemo se o svemu pa ću ti ja ispričati kako smo se družili... mislim to po Maksimiru.

SUZANA: Bili ste jako bliski.

ADAM: Baš jako?

SUZANA: Da. Bio si s njime blizak koliko i sa mnom. Mislim da nije bilo razlike između bliskosti s njim i sa mnom.

TOM: Suzana, možda ipak malo pretjeruješ.

16. scena

(Vera, Ante)

Vera je u dnevnom boravku. Čita knjigu. Zvono na vratima.

VERA: Slobodno!

Ulazi Ante.

ANTE: Dobra večer!

VERA: Bog!

ANTE: Kako si?

VERA: Dobro. A ti?

ANTE: Uglavnom dobro. Imam puno posla. Nismo se dugo vidjeli.

VERA: Nismo.

ANTE: Nadam se da... da si ti u redu.

VERA: Naravno da jesam, zašto ne bih bila?!

ANTE: Oprosti što sam ovako nenajavljen... oprosti.

VERA: Sve je u redu.

Šutnja.

VERA: Želiš mi nešto reći?

ANTE: Ako dopustiš.

VERA: Izvoli!

ANTE: Htio sam da znaš da moji osjećaji prema tebi... da se ništa nije promijenilo.

Meni je još uvijek stalo do tebe, kao u početku...

VERA: To je lijepo čuti.

ANTE: Prekosutra letim za Dublin. Od ponedjeljka počinjem raditi na novom radnom mjestu – znam da će biti teško i naporno. Ondje me čeka lijep stan koji će imati na korištenje te četiri godine. Volio bih da si i ti ondje sa mnom. Rezervirao sam dvije zrakoplovne karte – jednu za mene, a jednu za tebe. Volio bih da sve ostaviš i podješ sa mnom. Do sada smo živjeli svatko u svome stanu, možda je to bila “figa u džepu” dvoje sredovječnih partnera koji nisu bili spremni na zajednički život, na novi početak, na novi brak. Eto, ja te pozivam da od prekosutra počnemo zajedno kao pravi partneri. Volio bih da se sljedećega tjedna udaš za mene. Za mjesec ili dva naći ćemo posao i za tebe. U Dublinu trebaju psihijatre, raspitao sam se, nedostaju im ljudi za rad s alkoholičarima. Znam da ovo sada može izgledati neozbiljno i djetinjasto, ali ja te pozivam da, kao u filmu, donešeš hrabru naglu odluku, da spakiraš svoje stvari i da počnemo život ispočetka, kao muž i žena.

Dugotrajna šutnja.

VERA: Kao na filmu?

ANTE: Da, kao na filmu.

VERA: Život nije jednostavan poput filmova, poput snova i iluzija. Ti me pozivaš da ostavim svoj realni opipljivi život i da se prepustim tvojim snovima, tvojim iluzijama... Iskreno će ti reći – da si me zaprosio u nekim drugim okolnostima, pristala bih, jer sam vjerovala da si čovjek s kojim vrijedi proživjeti život do kraja, ali ovako... Od svega neće biti ništa... Što bi, uostalom, ti meni odgovorio da ti kažem kako pristajem na vjenčanje pod uvjetom da se odrekneš te Irske i doseliš se u moj stan.

ANTE: Rekao bih ti da je to nemoguće.

VERA: Baš kao što je meni nemoguće prihvati tvoju ponudu koja bi značila odustajanje od moga života.

Šutnja.

ANTE: Znači, ovo je kraj?

VERA: Da, ovo je kraj.

Šutnja.

ANTE: Mogu li te poljubiti?

VERA: Zašto?

ANTE: Za rastanak?

Dugotrajna šutnja.

VERA: Ne! Nipošto! Nikada nisam voljela oproštajne poljupce, nikada.

ANTE: Baš mi je žao.

VERA: I meni.

ANTE: Zbogom!

VERA: Zbogom!

17. scena

(Marta, kasnije Klara)

Marta postavlja svijeće u polukrug. Počinje zlokobna glazba. U jednom trenutku Marta donosi tortu na pokretnom stoliću i postavlja je na sredinu polukruga. Zatvori oči i sklopi ruke u molitvu. Ostane tako neko vrijeme. Pojavljuje se Klara.

KLARA: Opet si me zvala.

MARTA: Da, opet. Nismo se dugo vidjele. Nedostajala si mi.

KLARA: Ti meni nisi.

MARTA: Navikla sam na tvoju grubost. Djeca su s pravom gruba prema svojim roditeljima jer im uskraćuju ljubav kad im je najpotrebnijsa.

KLARA: Često izgovaraš riječ "ljubav", a zaboravljaš da je život preduvjet ljubavi. Samo onaj koji dobije život može iskusiti ljubav, samo živi znaju što je to ljubav. Nije li tako?

MARTA: Tako je. Oprosti. Po tisuću puta oprosti mi. Od jutarnjeg buđenja pa do kasnonoćnog lijeganja u postelju, neprekidno mislim na to, neprekidno izgovaram to "oprosti", u sobi, na poslu, u tramvaju. Najradije bih vrućim željezom na svome čelu utetovirala "oprosti".

KLARA: Ni to ne bi pomoglo. Ni tebi ni meni.

MARTA: Znam.

Šutnja. Klara se zagleda u tortu i pokaže rukom prema njoj.

KLARA: Što je ovo?

MARTA: Torta.

KLARA: Što će ona ovdje?

MARTA: To je rođendanska torta, željela sam da zajedno proslavimo tvoj dvadeset prvi rođendan. Stavila sam dvadeset jednu svijeću na nju. Trebamo ih zapaliti pa ćeš ih ti...

Klara zavrišti poput ranjene zwijeri.

KLARA: Neee! Miči to od mene!

Bijesno odgurne stolić s tortom i nastavi vrištati.

KLARA: Neeeeee! Luda ženo! Ti glupačo! Otkud ti pravo slaviti moj rođendan kad on ne postoji, kad ni ja ne znam kada bi zapravo trebao biti?! Kako možeš znati kad je moj rođendan, kako?!

MARTA: Kako ne bih znala kad sam ti majka.

KLARA: Ne! Ti nisi moja majka, ti si moj mrtvozornik. Majke daruju život, a ti si meni svjesno darovala smrt. Ti znaš da ja zbog tebe nemam rođendan i zato si posljednja osoba na ovome svijetu koja ima pravo slaviti ga.

Govoreći posljednje rečenice, Klara snažno trese Martu držeći je za ramena.

MARTA: Oprosti! Oprosti!

KLARA: Rekla sam ti već toliko puta da ne izgovaraš tu otrcanu, ispraznu riječ bez značenja.

Marta počne plakati.

KLARA: Što je sada? Znaš da ne volim ni kada plačeš.

Uz veliki napor, Marta suspreže jecaje.

MARTA: Znam, ali... kako da ne plačem kad imam samo tebe, a ti me tako grubo odbacuješ. Jedino s tobom mogu pričati o svemu, sjećaš se kako smo u početku znale satima i satima razgovarati. Znam da i ti voliš razgovarati sa mnom, čak sam sigurna u to.

KLARA: Po čemu znaš da mi je stalo do naših razgovora?

MARTA: Da nije tako, ne bi mi dolazila, ne bi me posjećivala.

KLARA: Da, točno, i ja sam poput tebe željela nadoknaditi sve propušteno. I ja uživam u našim razgovorima. A to što sam gruba s tobom znači da sam poput većine djevojaka u tim godinama. Eto, kažu da tek u dvadeset prvoj do kraja prestaje

pubertet. Eto, pravimo se kao da mi je danas uistinu dvadeset prvi rođendan pa možda od sutra budem bolja i prema tebi i prema sebi.

MARTA: Voljela bih da je tako.

Šutnja. Trenutak smiraja.

KLARA: Žao mi je što sam bila tako gruba, žao mi je što sam te povrijedila, što sam izgubila kontrolu.

MARTA: Sve je u redu. Svakome se to može dogoditi.

KLARA: Uvijek si mi govorila da ti je žao što ti ne dopuštam da me pomaziš rukom po licu, kako to roditelji čine svojoj djeci. Eto, da se iskupim zbog današnje grubosti, dopustit će ti da me pomaziš rukom po licu.

Marta joj pristupi i počne je maziti po licu. Klara joj se prepusta poput djeteta.

Odjednom Klara uhvati Martinu ruku.

KLARA: Što je ovo?

MARTA: Koje?

KLARA: Na ruci imaš dva vjenčana prstena?! Na jednom prstu dva prstena! Zašto?

Šutnja.

MARTA: Prije nekoliko dana Petar je skinuo prsten i odložio ga na noćni ormarić.

Šutnja.

KLARA: A to znači što?

MARTA: To znači da je blizu kraj.

KLARA: Što smjeraš poduzeti?

MARTA: Ništa... Udaljili smo se jedno od drugoga. On ima tu svoju... sve češće ga nema doma... gotovo da ne razgovaramo više. Pitanje je dana kada će mi reći da je gotovo.

KLARA: To ne smiješ dopustiti! Ti ga još uvijek voliš!

MARTA: Naravno da ga volim, ali... Mi više nismo bliski, mi već četiri godine nismo vodili ljubav, ja ga ne mogu zadržati, ja više nikada neću biti njegova žena. Nikada više na onaj način kao nekada.

KLARA: Govoriš gluposti! On te voli. Ne smiješ dopustiti da ode tek tako, bez borbe. To nije pošteno prema tebi.

MARTA: Zašto? On ima nju, ja imam tebe. Nitko na ovome svijetu ne može imati sve.

Klara je čvrsto uhvati za ramena.

KLARA: Slušaj, bilo je dosta! Bilo je dosta ove igre!

MARTA: Što želiš reći?

KLARA: Vrijeme je da se razidemo i da se vratiš svome mužu. Otkako si se počela družiti sa mnom, zanemarila si ga do kraja. Ispravljujući jednu staru pogrešku, načinila si novu. Vrijeme je da prestaneš griješiti.

MARTA: Ne mogu!

KLARA: Moraš! Slušaj što će ti reći – ja sada odlazim i nikada se više nećemo susresti, nikada! Ti se moraš vratiti svome mužu jer njemu pripadaš.

Marta ponovno počne plakati.

MARTA: Ne čini mi to. Ja te trebam, ja te volim. Naši razgovori, naša druženja... ja ne mogu bez toga, ja ti još toliko toga imam za reći, ne odbacuj me, molim te.

Klara je nježno zagrlj.

KLARA: Priznat će ti, i ja sam voljela naše razgovore, i ja sam uživala u njima, iako sam se često ponašala poput hirovita, sebična djeteta... Ali, draga moja, ti znaš da prije ili poslije dođu trenuci rastanka koje ne možemo izbjegći, trenuci u kojima

moramo dokazati svoju zrelost. Uostalom, i sama si rekla da mi je dvadeset prva godina – znaš da je i za tebe i za mene krajnji trenutak za zreo, dostojanstven rastanak.

Marta se još jače rasplaće.

MARTA: Boli me, tako me boli pomisao da više nikada nećemo razgovarati.

Nedostajat ćeš mi, jako ćeš mi nedostajati.

KLARA: I ti meni, draga, i ti meni. Ali moramo naučiti kako obrisati suze i ići dalje kao da se ništa nije dogodilo.

18. scena

(Suzana, Vera)

U Verinu ordinaciju ulazi Suzana.

VERA: Drago mi je da ste došli.

SUZANA: Nemam puno vremena. Molit ću vas da odmah prijeđemo na bitno, sutra je na mome fakultetu važan simpozij, a ja sam u organizacijskom odboru, imam posla preko glave.

VERA: Željela sam da u miru popričamo o Adamu, bez njega, naravno. Za njegov oporavak presudno je da nas dvije dobro surađujemo. Ja od vas moram saznati kako se on ponaša doma, kakav je prema vama, prema susjedima.

SUZANA: Isto tako bilo bi dobro da i ja znam što se događa u ovoj sobi. O čemu razgovarate. Pretpostavljam da sam ja česta tema vaših razgovora?

Šutnja.

VERA: Složit ćete se da je najvažnije da se Adam izligeči, da se bezbolno uključi u svoj prijašnji život. Mislim kako je u ovom procesu samo on važan – ni vi ni ja, samo on. Nužno je da njemu pomognemo na najbolji moguć način.

SUZANA: U tome se slažem s vama, samo ne primjećujem nikakav napredak, nikakvu korist od vremena koje provodi ovdje kod vas. Čak bih rekla da se nakon vaših seansi vraća doma još više zbumen nego prije njih. Usudila bih se primjetiti kako je za njega korisnije da vrijeme provodi sa mnom nego ovdje s vama. Jer, iako ste vi stručno lice, s njime otprije nemate baš nikakve veze. Vi ste za njega tek stranac, a njemu je nužan kontakt s ljudima koji su nešto značili u njegovu životu prije te nezgode.

VERA: Osporavate moju stručnost?

SUZANA: Samo primjećujem da je učinkovitost vašega rada porazno skromna.

VERA: Kod ovakve bolesti nikada sa sigurnošću ne možemo predvidjeti dinamiku oporavka, to nije lom noge. A dopustit ćete da je vašem suprugu nužan nadzor stručne osobe.

SUZANA: Iskreno govoreći, to malo literature što se može pronaći o amneziji, o “disocijativnoj fugi”, ako je to uopće točna dijagnoza, sve sam to proučila i dopustit ćete da primijetim kako nisam zadovoljna načinom na koji tretirate moga supruga.

VERA: Oprostite, ali vi ste mu odviše bliska osoba, vi ste emotivno zainteresirana stranka i vaše prosudbe moga rada odviše su subjektivne. Drugim riječima – nisu valjane.

SUZANA: U liječenju bilo kojeg pacijenta mora se uvažiti i konzultirati bračni partner. Pogotovo kad je u pitanju pacijent smanjene ubrojivosti. Bračni partner je taj koji ima pravo na odabir liječnika, a samim time i na prosudbu njegova rada.

Šutnja.

VERA: Zašto to činite, Suzana? Čime sam to zaslужila vaše neprijateljstvo?

SUZANA: Budimo iskrene, od početka osjećam da me, najblaže rečeno, ne cijenite. Da me čak, na neki način, prezirete. Ne znam što je Adam ovdje ispričao o meni i koliko je to utjecalo na formiranje vašega mišljenja, ali sam uvjerena da to mišljenje nije povoljno. I dopustit ćete mi da vam najiskrenije priznam kako moje mišljenje o vašem radu s mojim mužem nije pozitivno.

VERA: Zašto?

SUZANA: Od početka ste protiv toga da Adam podje sa mnom na tu turneju na kojoj želim da predstavi svoju knjigu. A to je najbolji način da se on vrati u onu "stvarnost" koja je bila njegov život. To je najbolji način da se on vrati sebi kakav je bio nekada, a vi kao da to ne želite.

VERA: To bi mogao biti novi stres, novi šok za njega, koji bi...

SUZANA: Od početka izbjegavate primijeniti grupnu terapiju s ljudima koji su nekada bili dio njegova života.

VERA: Prerano je to za njega, on je odviše osjetljiv, previše ranjiv i...

SUZANA: Vidite, ja sam odlučila sljedeće subote prirediti ručak i pozvati naše rođake i prijatelje – prirediti proslavu Adamova povratka u normalan život, a potom krenuti s promocijama knjige po Hrvatskoj. Uvjerena sam da će mu to pomoći i da ćemo od tog trenutka početi živjeti normalnim životom.

VERA: To je ludost! To ne smijete činiti na takav način bez Adamove privole! Ja vam to neću dopustiti!

SUZANA: Vaše dopuštenje ne mislim ni tražiti. Zahvaljujem vam na svim savjetima koje ste dali meni i Adamu. Recimo, vaš savjet kako je dobro da se ne upuštamo u seks prije nego Adam sam pokaže želju za tim... mislim da ga niste izrekli kao stručna nepristrana osoba i da je glup.

Šutnja.

VERA: Što želite reći?

SUZANA: Suviše ste se vezali za moga muža, a to nije dobro ni za njega ni za vas.

VERA: Govorite bedastoće! Seksualno suzdržavanje preporučila sam zbog procjene da vaš suprug još uvijek nije emotivno spremjan doživjeti vas kao partnera na način kako je to bilo nekada. Vi mu možete naškoditi ako nasilno inzistirate na uzajamnom približavanju.

SUZANA: I, što bih ja trebala učiniti? Čekati sljedećih pet godina da on primijeti da je s njime u stanu žena od krvi i mesa? Dojadilo mi je spavati u drugoj sobi, u praznom krevetu. Shvatila sam da stvari moram uzeti u svoje ruke. I ne sumnjam da ćemo tu subotnju proslavu zaključiti seksom koji će goditi i Adamu i meni.

VERA: Vi gubite kontrolu, vi ćete sve pokvariti! Zaustavit ću vas.

SUZANA: Samo pokušajte! Uostalom, iz ovih stopa idem k vašem ravnatelju sa zahtjevom da mojemu suprugu dodijeli drugog psihijatra, i to muškog spola. A budete li pokušali insinuirati nešto protiv mene kao supruge, vjerujte mi da ću napuniti sve dnevne novine pričom o tome kako ste se emotivno vezali za moga Adama i pokušali ga seksualno iskoristiti.

VERA: Odvratni ste i pokvareni!

SUZANA: Nisam znala da i psihijatri znaju izgubiti kontrolu. Zbogom, dušo!

19. scena

(Petar, Ana)

Petar je kod Ane u stanu.

PETAR: Oprosti.

Šutnja.

PETAR: Oprosti, ali mislim da je ovako najbolje.

ANA: Najbolje za koga?

PETAR: Za tebe, za mene, za nas.

ANA: Ne seri! Ostavljaš me i još me uvjeravaš kako je to dobro za mene. Gadiš mi se.

PETAR: Oprosti.

Šutnja.

ANA: Znala sam, sa sigurnošću sam znala da će do ovoga doći. I to ovih dana, baš sam znala.

PETAR: A po čemu?

ANA: Opet si na ruku stavio vjenčani prsten.

PETAR: To nema nikakve veze.

ANA: Ima! Već prije nekoliko dana odlučio si da ćeš mi reći to što si mi danas rekao, samo nisi znao kako. Kojim rečenicama objasniti da ti više nije stalo do žene s kojom si se tako rado ševio dobrih godinu dana.

PETAR: Molim te, ne prostači.

ANA: A ja tebe molim da me ne prozivaš zbog nepristojnosti. Ne očekuj od mene da se danas lijepo ponašam i biram riječi.

Šutnja.

ANA: Otiđi! Hajde, odlazi! Nosi mi se iz kuće!

PETAR: Želio bih ti objasniti...

ANA: Ne trebaju mi tvoja objašnjenja. Znam već napamet objašnjenje svih oženjenih muškaraca ovoga svijeta, kojima je njihova žena u jednom trenutku malo dosadila pa su u drugome trenutku shvatili kako im je za utjehu potrebna ljubavnica, da bi u trećem trenutku, kao u kakvoj sintezi, shvatili da su sve vagine iste i da je ipak najbolje za njihov komoditet vratiti se vagini s kojom su krenuli u zajednički život i u proizvodnju potomstva. Jer je tako njima najjednostavnije, a to je i društveno najprihvatljivije. Još uvijek.

PETAR: Razumijem tvoju ljutnju, ali...

ANA: Ne želim te više slušati! Dosta mi te je! Potrošila sam na tebe godinu dana svoga života i ne želim više potrošiti ni sata. Naivno i glupo vjerovala sam da će ovaj put biti drukčije, da ćeš ostaviti ženu, pasti na koljena pred mnom i zaprositi me, ali... dijalektika je ostala neumoljiva. A ja više nemam snage biti ničija ljubavnica, ni jednu jedinu minutu, i zato te molim da ovoga trenutka napustiš mój stan i više mi se nikada ne javiš ni telefonom. Ako se slučajno sretnemo u gradu, ne pozdravljam te, jer ti neću uzvratiti.

20. scena

(Lada, Vera)

U kafiću za jednim stolom sjedi Vera i čita novine, prilazi joj Lada.

LADA: Oprostite što kasnim, morala sam na banku, a ondje je bio takav red da...

VERA: Ništa se ne trebate ispričavati, čitala sam novine. Hvala vam što ste pristali naći se sa mnom. Znam da je bilo nepristojno od mene što sam vas jutros nazvala i predložila da se još danas nađemo.

LADA: Kako ste doputovali?

VERA: Autom.

LADA: Prepostavljam da ste željeli sa mnom razgovarati o Borisu.

VERA: O Borisu?! O kojem Borisu?

LADA: Pardon! O Adamu. Kad je bio ovdje u Rijeci, meni se predstavljao kao Boris.

VERA: E, da. Zaboravila sam... Točno, željela sam s vama razgovarati o Adamu.

LADA: Kako je on sada?

VERA: Pa, mislim da je... u stvari, ne znam.

LADA: Kako to?

VERA: Njegova žena ne želi da mu budem psihijatrica. Uzela ga je pod svoju kontrolu.

LADA: A, tako.

VERA: Da, baš tako.

Šutnja.

LADA: A zašto ste onda željeli razgovarati sa mnom ako on više nije vaš pacijent?

VERA: Pa... voljela bih mu pomoći, ako mi se opet ukaže prilika... Usto, osjećam da možda nisam uspjela dobro složiti mozaik o njemu kao o čovjeku. Kao da mi nedostaju još neki kamenčići. Pomislila sam: da sam s vama više razgovarala o tim danima koje je on proveo ovdje u Rijeci, možda bih dobila jasniju sliku o njemu kakav je uistinu.

Šutnja.

LADA: Rado će vam pomoći i odgovoriti na sva vaša pitanja, iako osjećam da sam vam sve rekla i kao da... kao da...

VERA: Recite do kraja.

LADA: Kao da vam ne mogu reći ništa korisno o njemu. Mislim da sam ja posljednja osoba na ovome svijetu koja vam o njemu može reći nešto točno.

VERA: Zašto to mislite?

LADA: Zato što ja u tom trenutku, kad se on pojavio u mome životu, nisam bila stabilna osoba. Jednostavno – bila sam još uvijek zatvorena u svoj svijet. Ne, nisam više osjećala bol zbog suprugove smrti. To je bilo iza mene, ali nisam živjela svoj život na pravi način. Udaljila sam se od realnosti. A najsmješnije u svemu tome jest to da me je realnom životu vratio čovjek koji je bio irealan... Trebao mi je netko topao i drag. Netko pred kime sam mogla izgovarati rečenice koje sam teškom mukom izricala i pred sobom. A on je bio tako nevin, tako čist. Kao dijete.

Šutnja.

LADA: Kada sam vidjela njegovu sliku u novinama, kad sam shvatila da je sve jedna morbidna obmana, bila sam bijesna na sebe, ljuta na njega. Poželjela sam pobjeći iz

svoje kože... A nedugo potom shvatila sam da su i ljutnja i bijes opipljiva životna stanja poput ljubavi. Shvatila sam da je bolje osjećati bilo što nego ne osjećati ništa. Ono stanje tuposti u kojem sam živjela od muževe smrti do Adamova dolaska u ovaj grad, to je bilo zauvijek iza mene. I ja, evo, ponovno živim, družim se s priateljicama, odlazim u kino. Prošloga tjedna javio mi se prijatelj iz srednje škole... kao klinci smo se simpatizirali, ali među nama nikada nije bilo ništa. Pozvao me na piće. Bez razmišljanja sam prihvatile. Da me nazvao prije nekoliko mjeseci, sigurno bih ga odbila. Jučer smo izišli na večeru. Ugodno smo se družili i razgovarali o prošlosti. Samo jednom rečenicom spomenuo je zašto ga je žena ostavila, iako mi je to potpuno svejedno.

Šutnja.

VERA: A Adam?

LADA: Doista prema njemu ne osjećam više ni ljutnju ni simpatiju. Osjećam samo veliku zahvalnost što me je vratio u život i što sam shvatila da treba živjeti u sadašnjosti, a ne u prošlosti. Shvatila sam da treba živjeti usklađeno s našim snovima pa makar ti snovi bili daleko od realnosti.

VERA: Lijepo ste to rekli, samo, ja još uvijek ne znam kako to ostvariti.

21. scena

(Suzana, Petar, Marta, kasnije Robert, još kasnije Tom)

U dnevnom boravku su Suzana, Petar i Marta.

SUZANA: Baš se vidi iz dana u dan kako je sve bolje i bolje. Sljedećega tjedna krećemo s tim promocijama po Hrvatskoj i uvjerena sam da će sve biti kao nekada.

MARTA: Predivno, baš mi je drago da se Adam tako dobro oporavlja. Mogli biste idući vikend doći kod nas na ručak.

PETAR: E, to je dobra ideja.

SUZANA: Polako, dok vidimo kako će proći današnji ručak, potom promocije u Osijeku i Vinkovcima.

MARTA: Ma bit će sve u redu. Ako ti osjećaš da je on dobro, onda je to sigurno tako. Žena nepogrešivo zna kako se osjeća njezin suprug.

Kucanje na vratima.

SUZANA: Slobodno!

Ulazi Robert noseći u jednoj ruci cvijeće, a u drugoj bocu vina.

ROBERT: Dobar dan svima.

Poljubi u obraz Suzanu i predaj joj cvijeće.

ROBERT: Ovo je za domaćicu.

SUZANA: Nisi trebao. Predivno je.

ROBERT: A ovo je za moga prijatelja. Gdje je on?

SUZANA: Ja ću preuzeti. Sad će, svakoga trenutka. Otišao je s Tomom u šetnju Maksimirom. Danas je prvi put od onog događaja da radimo ručak za prijatelje pa sam mislila kako je dobro da prošeta po svježem zraku. Ali, samo što nisu došli.

ROBERT: Kako vas dvoje?

PETAR: Dobro.

ROBERT: Čitao sam u novinama da su tvoji kupili i hotel i šećeranu.

PETAR: A čuj, znaš kako je s velikim tvrtkama, šire se dok ne dosegnu mjeru svoje nesposobnosti.

ROBERT: Misliš da ste previše zagrizli?

PETAR: Definitivno. Nas troje iz upravnog odbora glasovali smo protiv, a četvero ih je bilo za.

ROBERT: Nekad si ti uvijek bio onaj koji je za nove izazove!

PETAR: I sada sam za nove izazove, ali sam protiv svaštarenja.

MARTA: Petru su uvalili da nadzire poslovanje tog novog hotela.

ROBERT: Oho!

PETAR: Šef svih šefova smjestio mi je to baš zato što sam glasovao protiv.

SUZANA: Stvarno pverzno.

Zvono na vratima.

SUZANA: Otključano je!

U sobu utrči Tom.

TOM: Je li ovdje?

SUZANA: Gdje ste vi tako dugo?

TOM: Bog svima! Je li možda Adam ovdje?

SUZANA: Zar nije s tobom?

TOM: O, sranje!

SUZANA: Što se dogodilo?

TOM: Nestao je, pobjegao mi je!

SUZANA: Zašto me nisi nazvao?

TOM: Zaboravio sam ponijeti mobitel. Sve je bilo u redu, šetali smo parkom, razgovarali o promocijama koje ga očekuju sljedećega tjedna, pričao sam mu o

ljudima koji danas dolaze na ručak. Veselio se tome, tako mi je bar rekao. Onda smo sjeli u onaj restoran u parku. Pili smo piće, pričali o sportu, o nogometu. Znao je imena svih klubova iz prve lige. U jednom trenutku digao se i rekao da mora na toalet. Ja sam rekao: "Okej, čekam te. Ondje je." On je otisao na toalet i prošla je minuta, dvije, pet. Kad sam video da se ne vraća kojih desetak minuta, postalo mi je sumnjivo, otisao sam do toaleta, pokucao, otvorio vrata i shvatio da onda nema nikoga. Pitao sam konobara je li ga primijetio kako izlazi, ali konobar nije znao ni što ni za koga pitam, jer je danas bila velika gužva. Potrčao sam na jednu stranu puta koji vodi od restorana, ali sam nakon stotinu ili dvjesto metara shvatio da nije krenuo tim smjerom pa sam onda potrčao na drugu stranu. Uglavnom, sat vremena sam ga uzaludno tražio po parku, a bio sam i na najbližoj tramvajskoj stanici. A onda sam se počeo tješiti mišlju da je možda došao ovamo.

SUZANA: Sranje! Trebao si odmah nazvati policiju, nazvati mene!

TOM: Kako, kad sam zaboravio mobitel?!

SUZANA: Mogao si ga posuditi od bilo koga. Stvarno se čovjek ni u čemu ne može osloniti na tebe. Koji je ono broj policije, 93 ili 92?

PETAR: 93.

Zvono na vratima.

TOM: Možda je to on?

Tom otrči do ulaznih vrata i izide, ali se vrlo brzo vrati u sobu.

TOM: Došli su ovi iz *cateringa*, donijeli su hranu. Da uđu ili?...

SUZANA: K vragu i *catering* i hrana!

22. scena

(Liječnik, Vera)

VERA: Ja sam kriva, ja. Kako sam samo bila glupa pustiti ga u ruke te odvratne žene.

On se na kraju ponio tako logično. I ja bih na njegovu mjestu “odšetala” da moram biti u stanu s tom zmijom.

LIJEČNIK: Ništa ti nisi kriva niti si mogla učiniti išta više od onoga što si učinila.

VERA: Trebala sam se boriti za njega, trebala sam reći ravnatelju o čemu se radi. A ja glupača – dopustila sam joj da me ucijeni, da me zaplaši. Što je najgore, znala sam da ga ona ne voli, da mu ne dopušta da se postupno adaptira na onaj život od kojeg je s velikim razlogom pobjegao.

LIJEČNIK: Oprosti, ali od tog tvog samooptuživanja nitko nema nikakve koristi.

Smiri se, bit će sve u redu, prije ili poslije će ga pronaći.

VERA: Kako da budem sigurna u to... danas je već peti dan kako ga nema. Možda više nije živ, možda se ubio. Možda je preuzeo novi identitet koji će ga odvesti u nevolju, u opasnost.

LIJEČNIK: Nepotrebno se uzrujavaš. Kada bih se ja tako uzrujavao za svakog pacijenta, odavno bih bio pod zemljom. Moraš zadržati distancu, on je tek običan pacijent.

VERA: On je čovjek, ni najmanje običan. Tako osjetljiv i tako drag, a ona ga je potjerala na ulicu zbog svojih bolesnih ambicija i zbog...

Zvoni telefon.

LIJEČNIK: Oprosti!

Liječnik podigne slušalicu.

LIJEČNIK: Halo... da, ja sam... Kada?... Gdje?... Hvala što ste zvali, odmah ću obavijestiti policiju.

Liječnik spusti slušalicu.

LIJEČNIK: Jučer sam svim bolnicama u Hrvatskoj poslao e-mail s njegovom fotografijom i molbom da se stavi na oglasne ploče i da nam jave ako ga netko vidi.

VERA: I?!

LIJEČNIK: Telefonirali su mi da je jedna medicinska sestra prije pola sata vidjela to na oglasnoj ploči u svojoj bolnici i da joj se čini kako je jučer u baru hotela Adriatic u Opatiji vidjela čovjeka koji mu nalikuje ili baš njega.

VERA: Daj Bože da je on.

LIJEČNIK: Moram nazvati policiju!

Posegne prema telefonu, ali ga Vera uhvati za ruku.

VERA: Stani! Čekaj!

LIJEČNIK: Što je?

VERA: Razmisli je li to najpametnije u ovom trenutku.

LIJEČNIK: Naravno da je pametno.

VERA: Ako ti nazoveš policiju, oni bi mogli biti grubi s njim. Ako je to uopće on. A onda, kada ga dovedu ovdje, prva osoba koju će ugledati bit će njegova žena, koja će ponoviti svoj idiotski tretman prema njemu.

LIJEČNIK: Ali, što nam drugo preostaje?

VERA: Dopusti da ja sjednem u auto, odvezem se do Opatije i provjerim je li to on. Ako je to doista on, ja ću mu na najbolji mogući način pristupiti i vjerujem da...

LIJEČNIK: Čekaj, ti bi sada išla sve do Opatije?

VERA: Naravno. To je tek nešto više od dva sata vožnje.

LIJEČNIK: Vera, oprosti, prijatelji smo već dvadeset godina, ali ti moram reći da... strah me je da ti u njemu ne vidiš samo pacijenta.

Šutnja.

VERA: Što želiš reći?

LIJEČNIK: Prekjučer sam nazvao onu ženu iz Rijeke i rekao joj da je Adam opet odšetao pa da mi javi ako slučajno pozvoni na njezina vrata. Saznao sam da si bila s njom, da si išla u Rijeku kako bi s njom pričala o njemu. A sada želiš ići u Opatiju, voziti dva i pol sata samo kako bi provjerila je li to on. Oprosti, ali nisam glup, sve mi je jasno.

Dugotrajna šutnja.

VERA: Molim te, ako si mi doista prijatelj, ne zovi policiju. Dopusti mi da odem i ne pitaj me više ništa. Ne gledaj me tim rengenskim očima. Dopusti mi da mu pomognem, ako je to uopće on. Ne ispituj me o putovanju u Rijeku, ne analiziraj me. Budi mi samo prijatelj. Prijatelji razumiju i bez objašnjavanja.

23. scena

(Adam, konobar, kasnije Vera)

U baru za stolom sjedi Adam. Prilazi mu konobar.

KONOBAR: Dobra večer.

ADAM: Dobra večer.

KONOBAR: Drago mi je da vas opet vidim. Što ćete večeras popiti?

ADAM: Molio bih kavu s mlijekom i čašu vode... I, ako imate kakav kolačić.

KONOBAR: Imamo rožatu, zahericu i švarcvaldicu.

ADAM: Recimo... zahericu.

KONOBAR: Svakoga dana imamo svježe kolače, gosti ih hvale.

ADAM: Eto zašto volim ovaj grad, u njemu te znaju obradovati sitnicama koje čovjeku mogu uljepšati dan. A zaherica je za mene kolač nad kolačima...

KONOBAR: Lijepo.

ADAM: Molio bih Natren umjesto šećera.

KONOBAR: U redu.

Konobar ode. Adam je na trenutak sam. Pojavljuje se Vera i prilazi njegovu stolu.

VERA: Dобра већер.

ADAM: Добра већер.

Promatraju se neko vrijeme bez riječi. Adam je gleda kao da je vidi prvi put u životu.

Adam se lagano podigne sa stolice.

ADAM: Како вам могу помоći?

VERA: Зар се ми већ отприје не познајемо?

ADAM: Џао ми је, али потпуно сам сигуран да вас видим први пут у животу. Мала је вјеројатност да smo се прије срели осим ако niste долазили у Salzburg. Наime, ja sam proteklih deset godina живio u Salzburgu.

Vera mu pruži ruku.

VERA: Ja sam Vera.

Adam prihvati njezinu ruku.

ADAM: Ja sam Zlatko.

VERA: Drago mi je, Zlatko.

ADAM: I meni. Želite li mi se pridružiti?

VERA: Ne bih htjela smetati.

ADAM: Nećete mi smetati. Samoća je gora i od smrti. Bit će mi istinsko zadovoljstvo provesti bar nekoliko trenutaka otrgnut zagrljaju samoće.

VERA: Ni ja je ne volim.

ADAM: Onda udružimo snage protiv mrskog neprijatelja.

VERA: Vrlo rado.

ADAM: Izvolite!

Adam Veri pridrži stolicu i pomogne joj sjesti, potom se vrati na svoje mjesto.

ADAM: Želite li što popiti?

VERA: Ne, hvala.

ADAM: A kolačić? Rekoše mi da imaju dobre zaherice.

VERA: To može. Nisam stigla objedovati. I, kako je u Salzburgu?

ADAM: A, čujte... bilo je divno, da bi mi odjednom postalo nepodnošljivo. Moja bivša supruga Astrid i ja upoznali smo se baš ovdje u Opatiji prije jedanaest godina. Zavoljeli smo se, dopisivali se dugih godinu dana, nakon čega sam je zaprosio. Ona je pristala na vjenčanje pod uvjetom da dodem živjeti kod nje u Salzburg. Tada su joj roditelji još bili živi. Imali su trgovinu glazbenih instrumenata. Ja sam po struci profesor zemljopisa, ali ljubav je bila jača od svega. Počeo sam raditi u trgovini njezina oca. Dobro mi je išlo. A kad je on umro, preuzeo sam radnju, proširio posao na još dva dućana u okolnim mjestima. Prije dvije godine umrla je i njezina majka. Astrid i ja išli smo kroz život kao istinski partneri, bio sam joj čvrst oslonac u svim teškim trenucima.

Stolu priđe konobar s kavom i kolačem te ih stavi pred Adama.

KONOBAR: Izvolite!

ADAM: Hvala! Molim vas i za gospođu jedan kolač i... hoćete li ipak popiti nešto uz slatkiš?

VERA: Može hladan čaj, ako imate.

KONOBAR: Imamo.

Konobar ode.

VERA: I, što je bilo potom?

ADAM: Sve je bilo lijepo do prije mjesec dana, kada mi je rekla da više ne želi živjeti sa mnom, da je našla drugoga. Ne možete ni zamisliti kako sam se strašno osjećao u tome trenutku.

VERA: I te kako mogu zamisliti. I mene je suprug odbacio na isti način.

ADAM: Onda shvaćate.

VERA: Naravno da shvaćam. I meni je to bio najbolniji trenutak u životu. Što je najčudnije, nikada nikome o tome nisam pričala, a evo vama govorim, iako vas prvi puta vidim.

Stolu priđe konobar i pred Veru stavi kolač i hladni čaj.

KONOBAR: Izvolite!

VERA: Hvala lijepo.

KONOBAR: Molim.

Konobar ode.

ADAM: Recite sve do kraja. Sve što vas muči, sve što nikada nikome niste rekli, a željeli ste.

VERA: Bojim se da bi to potrajalo do zore.

ADAM: Znam slušati.

VERA: Ne znam ni odakle bih krenula s pričom čak i kada bih željela pokušati.

ADAM: Od kraja – počnite od kraja. Od proteklih mjesec ili dva. Posljednje rane najsnažnije bole.

VERA: U pravu ste... Puno se toga dogodilo u posljednje vrijeme. Čovjek za koga sam mislila da je loš potvrdio mi je da je loš, a čovjek za koga sam mislila da je dobar pokazao se sebičnim. A moj pacijent do koga mi je bilo jako, kako stalo – zabranili su mi da se viđam s njim, a nedugo potom on je nestao. Zabrinula sam se za njega, plašila sam se da mu se nije što dogodilo. Nisam se više mogla usredotočiti na posao, izgubila sam svoj mir, izgubila san. Uglavnom, u posljednje vrijeme nisu mi cvjetale ruže.

ADAM: Možda je i taj vaš pacijent mislio na vas, možda je i on doživio puno toga ružnoga... možda ste i vi njemu bili jedina svijetla točka.

Šutnja.

VERA: Mislite?

ADAM: Gotovo sam siguran u to.

Šutnja.

VERA: Kad bih vam rekla da znam da vi niste Zlatko, nego Adam, i da ondje u Maksimiru nije došlo do bijega u novu izmišljenu biografiju, nego do osvještavanja one jedine vaše prave, stvarne biografije, što biste mi odgovorili?

Dugotrajna šutnja. Netremično se uzajamno promatralju.

ADAM: Rekao bih vam da ste sjajna liječnica i da mi dopustite biti ono što nisam, jer mi se ne sviđa biti ono što jesam. I još bih vam rekao da je san ljepši od stvarnosti, a mašta od realnosti. Pozvao bih vas da maštamo zajedno, doktorice, da mi dopustite da

ja vama pomognem u liječenju kao što ste vi pomagali meni. Malo o vama znam, ali osjećam da ste u životu prečesto robovali stvarnosti. Uostalom, baš kao i ja.

Šutnja.

VERA: Dobro ste mi odgovorili... Zlatko. Hvala Bogu da smo se ovako "slučajno" susreli. Pričajte mi još malo o svome životu u Salzburgu, o životu nakon što vas je ostavila supruga.

ADAM: Bio sam očajan, nesretan, izgubljen. Ostavio sam joj sve, sve što sam deset godina mukom stvarao i gradio. Sve to osulo se pred mojim očima. Vratio sam se u Hrvatsku, proveo nekoliko dana u Zagrebu. Od mojih, na žalost, nitko više nije živ. I onda, jednoga dana, shvatio sam da moram doći ovdje u Opatiju. U grad u kojem smo se upoznali, u grad u kojemu me toliko toga podsjeća na nju, na Astrid, na ženu koju sam volio, a prema kojoj danas osjećam prezir.

VERA: Oprostite, ali mislim da je to bio pogrešan potez.

ADAM: Koje?

VERA: Pa to s dolaskom u Opatiju. Treba zaboraviti sve ružno i okrenuti se budućnosti. Izgraditi novi život, ne dopustiti onome tko nas je jednom ranio u životu da nas opet ranjava. Čak ni u sjećanjima.

ADAM: To ste tako lijepo rekli. Slažem se s vama, ali kako se tome oduprijeti?

VERA: Opatija i Salzburg su ona dva grada koja vi trebate trajno izbjegavati. Život trebate otpočeti daleko od tih bolnih sjećanja.

ADAM: Govorite tako sugestivno. Osjećam da su vaše riječi posljedica vašega životnog iskustva, čovjek ne može ne povjerovati vam. Ali... kako se odlijepiti od svega ovoga, kako pobjeći od ovoga grada u kojem je sve počelo kad me privlači poput magneta, kako?

Šutnja.

VERA: Ja će vam pomoći. Za pola sata polazim za Zagreb, ako želite, možete sa mnom.

ADAM: Tako ste ljubazni, ali Zagreb je velik grad, a to mnoštvo ljudi na ulicama, to mi sve više smeta.

VERA: Ne morate izlaziti na ulicu. Možete živjeti u mome stanu. Prostran je, imam sobu za goste. U njemu će vam biti lijepo, nitko vas neće uznemiravati. Dok sam na poslu, možete čitati ili slušati glazbu. A meni će biti ljepše kada se vratim doma s posla, imat ću s kime razgovarati.

ADAM: Zvuči lijepo.

VERA: Ako i ne bude lijepo, bar je u ovome trenutku obećavajuće.

ADAM: Zar ćete mi doista pružiti utočište u svome domu? Meni, strancu kojeg prvi puta vidite?

VERA: Hoću. Jer odluku ne donosim vođena razumom, nego intuicijom i srcem. Cijeloga života donosila sam odluke slušajući svoj razum. I moram priznati – nisam bila osobito sretna.

ADAM: Vi ste hrabra žena.

VERA: Laskate mi. Hrabrost je možda preteška riječ za ovo što sam odlučila učiniti. Ali, stalo mi je do vaše sreće, intuitivno osjećam da ste dobar čovjek, a dobrim ljudima treba pomoći.

ADAM: Istinski sam dirnut vašom dobrotom.

Šutnja.

ADAM: Prije deset minuta mislio sam da sam najosamljeniji čovjek na svijetu, a sada osjećam da bih mogao postati pravi sretnik.

VERA: Život je hirovit. A sreća voli one kojima je iluzija draža od grube stvarnosti.

KRAJ